

Za vruga, saj notri ni »BIS«, ampak neko pismo!

TT TEDENSKA TRIBUNA

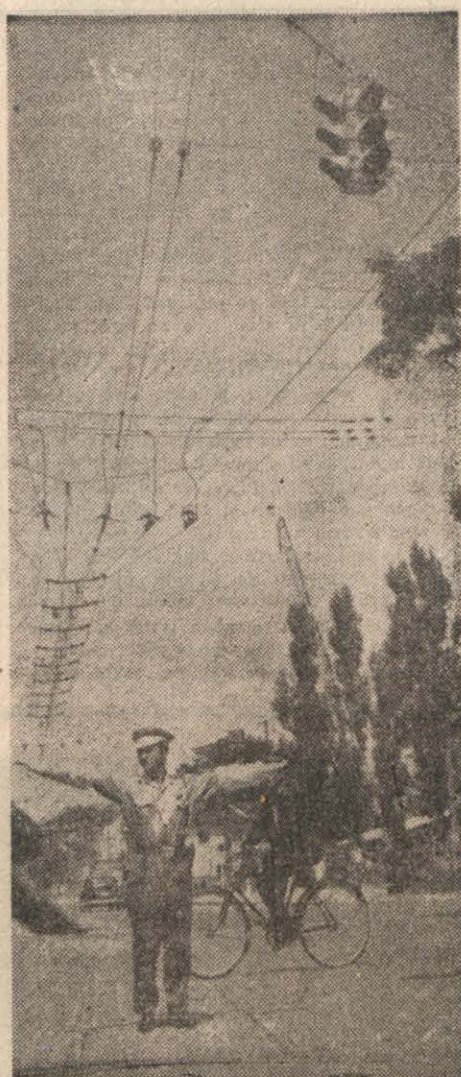
din
20

14 STRANI CLANKOV IN SLIK
Z VSEH PODROČIJ POLITIKE, ZNANOSTI,
UMETNOSTI IN RAZVEDRILA

TEDNIK
»SLOVENSKEGA
POROČEVALCA«

Priznajmo, kritično visok nivo!

V znamenju dežja, vročine in celo mraza teče letošnje poletje. Doprsti so v polnem teku in marsikje je moral ta ali oni pomagati tam, kjer je tovariš odšel na lepše... Zdi se nam, da je tudi ta ljubljanski semafor odšel na dopust...

Uh!
»Spet sem pozabil...«

Na temo pozablivosti: ne kaj, pač pa kdo, kdaj in kje je pozabljen? — Ali vpliva bolj dež ali sonce na to, da smo pozabljeni? »Kamničan — zakladnica pozablivosti — idealno perfektnega zločina ni! Ne velja več pregovor: »Profesorji so najbolj pozabljeni! — Kaj pa je sploh pozabljenost?

Nagrade se grmadijo - kaj pa obeti?

PULA, 26. VII. 1958

Kakor vsako leto imajo najtežje delo na festivalu uradne žirije. Za izbiro igranega filma bodo odgovarjali: Fedor Hanžeković, Ivo Frol, Josip Vidmar, Branko Kreft, Marjan Matković, Slobodan Glumac in Mirko Tepavac. Za kratkometražnega pa (tudi ženske): Samuilo Amodaj, Mira Boglić, Slavko Janevski, Dušan Bravničar, Boško Vučinić, Anica Magasić in Olga Kreačić. Njihova naloga je toliko delikatnejša, ker imajo v rokah blagajno in zlate medalje: pol milijona dinarjev za najboljšo režijo, 300.000 za scenarij, četrto milijona za kamero, po 200.000 dinarjev za najboljšega igralca in igralko in tako dalje, pa še 100.000 za režiserja risanege filma in tako dalje.

Opozicijo sestavlja sedem novinarjev: Dragutin Adamović, Stevo Ostojčić, Arsa Stefanović, France Brenk, Zlaka Bogdanović, Aco Staka in Irma Flis. Njihov trezor je znatno manjši — eno samo zlato pero.

Komisija »Film in otrok« ima pripravljeno nagrado »Kekec« za najboljši film za otroke. Tri nagrade čakajo amaterske filme. Tovarni Gevaert iz Anversa in Ferrania iz Milana bosta podelili stipendiji za najboljšo fotografijo.

Uredništvo »Mladost« iz Beograda bo nagradilo najboljšega debutanta na festivalu in najboljšo idejo v kratkem filmu. »Moravafilm« daje 200.000 dinarjev za režijo najboljšega risanege filma, Turistična zveza Jugo-

slavije nagradjuje najboljši turistični film, društvo Nikola Tesla pa najboljši film s temo iz znanosti in tehnike.

Zlate spominke si je omislilo tudi revija »Sport i svijet«, namreč zlate prstane za najboljšega režiserja in igralce, ki jih izbirajo njihovi bralci, podelijo pa v Pulju. Tako so se s Sportom za lani poročili Hanžeković, Marija Kohn in rade Marković.

Zaloga nagrad je — kot vidite — skoraj neizčrpna in upi zatorej mnogo večji. Kateri film bi prišli zanje v poštev, je sredi festivala še preuranjeno sklepati. Mnenja so še precej deljena. Vendarle lahko zapišemo, da je od igranih Nikole Tanhoferja »H 8...« doslej (soglasno) najresnejši kandidat za najvišje priznanje, od risank »Samce« Vatroslava Mimice, od kratkih pa »Nesporazum« Anteja Babaje in »Črne rute« še neugotovljenih avtorjev. Kdo je namreč njihov režiser — Francoz ali Jugoslovan — in ali je »Cesta, dolga leto dni« pravzaprav naš film, sta dve kočljivi vprašanji, ki ju bržkone ne bo mogla rešiti niti napovedana novinarska konferenca v ponedeljek. O. R.

VSI MISLIJO ENAKO: »H 8, PRODUKCIJA »JADRAN-FILMA« OBETA SE NAJVEČ: MIRA NIKOLIĆ JE ZELO ZELO DOBRA.

NAGRADE ZA REŠEVALCE »KAJ-KDO-KJE«

V nedeljo 27. julija dopoldne se je v prostorih našega uredništva sestala komisija iz vrst reševalcev in članov našega uredništva in izrečala nagradence 3. kola našega ugankarskega natečaja »Kaj-Kdo-Kje«. Nagrade je šeb razdelil naslednjim reševalcem.

1. nagrado (8000 dinarjev) prejme JURE VIRANT, Ljubljana, Dolenjska 21; 2. nagrado (6000 dinarjev) prejme ZLATKO BOGATAJ, Radovljica, Ljubljanska 11; 3. nagrado (3000 dinarjev) prejme MAJDA PAVLIN, Ljubljana, Hrenova 4; pet nagrad po 2000 dinarjev pa prejmejo: NADA SAKS, Maribor, Mladinska 23; NADA ČAC, Maribor, Pošilska 8; FRANC NAGLIČ, Radovljica, Prešernova 10; MAJDA PAVLIN, Ljubljana, Hrenova 4 in PETER MAROH, Maribor, Gorkoga 8.

Pravilna rešitev ugank 3. kola se glasi:

SERIJA 4: B, C, D, C, A(C), D, B, D

SERIJA 2: D, C, C, A, B, A, B, A

SERIJA 3: C, D, C, A, D, C, D, A

SERIJA 1: C, B, D, D, A, C, D, D

Izrečane reševalce, ki so doma iz Ljubljane, prosimo, naj nagrade sami dvignejo v našem uredništvu, drugim pa jih bomo poslali po pošti.

- ŠPORTNA TEORIJA ZA VSAKOGAR
- GROBOVI SE ODPIRAJO
- Vladimir Vujević: MIGLJAJ
- OČESNE VAJE
- S PALETE ZLATKA ŠULENTIČA

Prihodnjic

Vodil po Londonu je tako kot običajno pripeljal skupino ameriških turistov pred kraljevski dvorec in jim pokazal na stražarja na konju, ki je stal pred vrati kot kip. Povedal jim je, da stoji

jo tako nepremično po celo uro in da ljudje ne pomajajo in zgodovina ne piše, da bi se bil kdaj kdo izmed stražarjev premaknil med službo — razen seveda, točno po predpisih. Nato pa se je vodil skušal prikupiti Američanom. Začel jim je pripovedovati, da jim ni treba čistiti škornjev (ker so iz umetnega usnja), niti blešččega oklepa (iz nerjavečega jekla) in še dodal, da verjetno niti tega ne bi znali napraviti, če bi bilo treba.

To je bilo stražarju dovolj. Zgodilo se je nemogoče: iztegnil je konico svoje gole sablje proti voditelju v grlo in stisnil skozi zobe: »Ti si navaden lažnjivec!« Vodil je bil tako iz sebe, da je začel bežati. Seveda je vojno ministrstvo takoj izve-

dio preiskavo. Enaindvajsetletni vojak je povedal svoje komandantu: »Nisem več zdržal. Še pol ure pred tem sem loščil svoje škornje in oklep kot neumen. Pa še vreme je bilo takšno!« Komandant, potomec železnega vojvode Wellingtona, je vojaka oprostil, češ, da so bile olajševalne okoliščine.

Kdo pravi, da se Angleži oklepajo tradicij kot pijanec plotat?

Toda le redkokdaj, ko se vrnem, je cigara še tam. Pač pa sem že večkrat opazil svoje kolege, kako so izginiti v vežo, puhajoč ci-

gare, za katere sem bil pri sebi trdno prepričan, da so bile moje! Kaj pa pravi k temu FBI? Ali res ni nikogar, ki bi skrbel za cigare? In to danes, ko je tako težko dobiti dobro cigaro, če pa jo človek že dobi, je tako draga!

Kubanski upornik Castro je, kot znano, pred nekaj tedni ugrabil 80 Američanov, in sicer 30 vojakov in 50 civilistov. Ujetnikom se seveda ni nič zgodilo in kubanski uporniki so Američane lepo počasi izpuščali, in sicer v skupinah po dva ali tri. Pred nekaj dnevi so izpustili zadnjega ujetnika. Razlog je bil preprost: »Kubansko letalstvo,« je rekel Castro, »nas ne bo bombardiralo, dokler so pri nas Američani. Le-to so naša najboljša protiletalska obramba.« Sedaj je te obrambe, kot rečeno, konec, in Castrovi uporniki si bodo morali preskrbeti novo zalogo »protiletalskega orožja.« Lepo pa je vendarle slišati, da so vsaj ponekod ameriški vojaki izključno obrambno orožje!

Službo dobi: Zvonar 50-metrskega »Modrega stolpa« iz trinajstega stoletja v Bad Wimbenu pri Heidelbergu. Kandidati morajo: 1. paziti na požare in poplave, 2. intonirati državne in cerkvene himne ob nedeljah dopoldne, in sicer v vse štiri strani sveta, in 3. zvoniti vsako uro od šestih zjutraj do devetih zvečer — in sicer pet minut prej.

Kandidat dobil stanovanje zastoj, z lepim razgledom, namesto plače pa lahko obdržal vstopnino, ki jo plačajo turisti. Vsa ostala pravila so ista, kot so bila za tridesetletne vojne, z eno samo razliko. Pred 70 leti, ko je vas dobila železniško postajo, so se mestni očetje ustrašili, da bi državljani lahko zamujali vlake. Ukazali so, naj bodo vse mestne ure točno pet minut naprej in to velja še danes. Službeno mesto je prazno, ker je Fritz Wagner, ki je vest-

ao in zvesto zvonil 23 let, spoznal, da pri svojih 63 letih ne more več vsak dan tolikokrat prehoditi stopnice v stolpu.

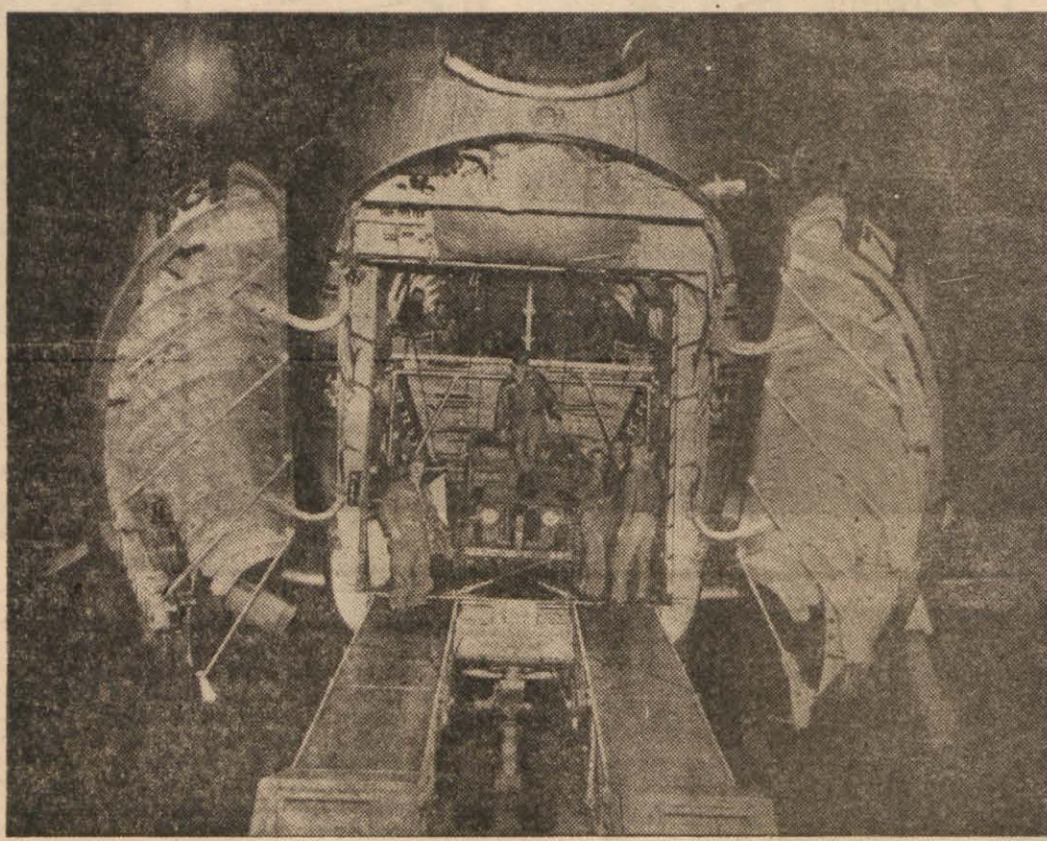
Lepo je slišati o takšnih službah, zlasti danes, ko je na svetu govora samo o tehniki, tehniki in spet tehniki. Morda bi se pa dalo uvesti tudi mestne klicarje, nočne čuvaje in še kaj drugega, kar bi nekoliko spominjalo na zaspale stare čase. Da, včasih je bilo res vse drugače.

V Phillipvillu v Alžiriji je priletela v restavracijo, polno legionarjev pri kosilu, aktivirana ročna bomba. Toda tokrat je hudič poskrbel za svoje varovanje: bomba je priletela v polno skledo juhe in tleči vžgalnik se je pogasil. Juha je bila seveda zanič, pravijo pa tudi, da je legionarje rahlo minil apetit, ko so videli, kako malo je manjkalo.

23 MILIJONOV DOLARJEV JE POBRAL KRALJ FEJSAJ IZ IRAŠKE DRŽAVNE BLAGAJNE. DA BI ZGRADIL SVOJI SEDENAJSTLETNI ZAROCENKI, PRAVNUKINI ZADNJEGA TURŠKEGA SULTANA RAZKOŠNO PALAČO. TODA IRAŠKO LJUDSTVO MU JE PREKRIZALO NACRTE.

»LETEČI ARZENAL« JE NAPISAL POD TO SLIKO FOTOREPORTER, KO SO SE NAD NJIM ODPRLA ORJASKA VRATA ZA NAKLADANJE VELIKEGA PREVOZNEGA LETALA »GLOBEMASTER«, S KAKRŠNIMI SO AMERIČANI NA VRAT NA NOS POSILJALI SVOJE ČETE IZ OPORIŠČA V NEMLJI NA BLIZINI VZHODA ALI SO VOJAKI V TREBUHUIH TEH LETEČIH POSASTI SPLOH VEDELI, KAM ODHAJAJO IN KOLIKO VZNEMIRNENJA BODO POVZROČILI PO MIRA ŽELJNEM SVETU? NAJBREZ NE! AMERIČANI SO SE DANES V LIBANONU, VARNOSTNI SVET OZN SE NI ODLOČIL, KAKŠNA BO ZADNJA BESEDA O TEJ NEPOPULARNI INTERVENCIJI NA BLIZNEM VZHODU, KI ZAČUDO ŠE VEDNO Prenaša NEVARNE ISKRICE ZA TA NEVARNI SOD SMO DNKA. — ZGORNJA SLIKA KAZE NEPOMEMBEN DOGODEK V DRUGEM DELU ANGLJO-AMERIŠKE INTERVENCIJE, NAMREČ PRIHOD ANGLŠKIH PADALCEV MED BOJEVNIKE JORDANSKE ARABŠKE LEGIJE. VSI SE SMEHLJAJO. VSI SO VIDELE ZA DOVOLJNO, KDO VE, ČE NE BODO TUDI JORDANCI LEPEGA DNE JASNO IN GLASNOPOVEDALI, KAJ HOČEJO!

POD ZAROMETOM KONČNO NEKAJ UPORABNEGA

Sodobna znanost koraka naprej z velikanskimi koraki. Vsak dan se v časopisnih stolpcih pojavijo novice o tej raketi, o oni bombi, o takšnem letalu, o drugem balonu, o podvodnih ladjah, o zračnih podmornicah, skratka, o vsem, o čemer se je verjetno bledlo že Julesu Vernu, pa se celo on ni upal napisati. Napredek je povsod. Danes, pravijo, je znanstvenikom uspelo umetno povzročiti — pri opicah, na srečo — že 29 vrst raka, divje živali lovijo tako, da streljajo vanje pomirjevalne praške, letala švigajo v nekaj urah z enega meridiana na drugo paralelo (glej leksikon), še več, znanstveniki iz raznih držav se vedno pogosteje sestajajo na konferencah, da bi se pogovorili o tem, kako bi zavarovali človeštvo pred lastnimi iznajdbami — ki so, kar priznamo, za malega človeka le redkokdaj uporabne. Kaj pa bi študent iz Ljubljane z vse-mirsko raketo, ki je še ni, ali s podvodnim tankerjem, ko nima niti za masko za podvodni lov ali — ideal! — za Vespo!

Pa vendarle ni vse znano. Stveno delo od muh. Ne bavi se vsi z antigravitacijskimi polji, ampak se nekateri trudijo tudi s tem, kako olajšati življenje malemu človeku. Dva takšna dobrotnika sta ameriška kemična inženirja Seidel in Novak, ki sta prejšnji teden objavila 72 strani obsegaajočo študijo o velevažnem problemu: kako ohladiti prevročo kavo! Študija je bila utemeljena z mnogimi matematičnimi formulami in grafikoni in marsikateremu »atomskemu znanstveniku« so se ob njej — o tem ni dvoma — nekoliko zaprele oči in dvignile obrvi. Rezultat študije na kratko: Če hočemo kavo, ki ima 85 stopinj, ohladiti z določeno količino mleka, je najbolje, če počakamo 310 sekund, nato dolijemo mleka, in kava bo imela 30 sekund kasneje 61 stopinj, kar je menda ravno prav. Če dolijemo mleko takoj, pa traja celih 425 sekund, da pride na VTP (varno temperaturo za pitje). Da pa še vedno prevladuje med znanstveniki neskladnost in čista skrb za človeka, najbolje priča to, da ing. Novak nikdar ne pije kave z mlekom, ampak vedno samo črno kavo!

In da ne bi kdo deval v nič tega odkritja! Vsak psiholog lahko pove, da ni nič prijetnega hoditi naokrog s parjenim žrelom, kar se brez dvoma zgodi, če človek nima časa čakati vseh 425 sekund, ali pa je prestop, da bi došli še mleka. In kaj je sputnik, kaj atomske podmornice, kaj Srednji vzhod! Proti boleti, občutljivi kožici na jeziku!

Čete zapustile Jordanijo — in morda še prej — se bo njegov prestol zrušil. Z njim pa se bo zrušil še zadnji simbol britanske stare moči v Arabiji, ki se še nekoliko drži po zakonitih petrolejskih emiratih v Perzijskem zalivu. Toda tudi tam že piha veter arabske neodvisnosti. Zahod bo moral iz temeljev spremeniti svoje odnose s Srednjim vzhodom.

SVET, KI V NJEM ŽIVIMO

Neizbežni sestanek?

Ko so se ameriške čete izkrcale v Libanonu, se niso izkrcale zaradi Libanona, ampak zato, ker je ameriška diplomacija po neki nenavadni logiki hotela rešiti Nuri es Saïdu režim v Iraku. Toda Nuri es Saïdu ni mogel nihče več pomagati. V dveh urah je bilo v Iraku vsega konec, Američani pa javno niso hoteli priznati, da so zamudili vlak. Treba je bilo rešiti ugled, ker pač niso mogli reči: »Glejte, mi smo se izkrcali v Libanonu, toda mislimo smo podpreti Nuri es Saïda. Zdaj gremo lepo nazaj — pa brez zamere.«

Vesela si kaj takega ne more privoščiti. Treba je najti izgovor za rešitev ugleda, čeprav vsi do zadnjega vedo, da je samo izgovor. Če je torej res, da so se Američani izkrcali na nepravem mestu, je popolnoma jasno, da z izkrcanjem v Libanonu niso nič rešili, ampak so kvečjemu zapletli položaj.

Z druge strani pa je morda tudi res, da brez te napake ne bi prišlo tako kmalu do sestanka na najvišji ravni. Prav zanimivo je gledati ameriško diplomacijo, kako se zviža v neprijetni dilemi: ves Zahod skupaj s Hruščevim zahteva konferenco čim prej, le Washington je ne mara. Toda pritisk je tako močan, da se bo moral s tem sprizginiti. Macmillan se je spravil na Dullesa z vso zgornostjo in prepričljivostjo, ker se zaveda, da ima za seboj britansko javno mnenje.

Toda zakaj se Američani tako otepajo konferenci? Na to vprašanje najbolje odgovarja komentator časopisa »New York Herald Tribune« Lipmann: »Eisenhower in Dulles sta se znašla v tej dilemi, ker nimata nobene politike za Srednji vzhod in sta potemtakem izgubila diplomatsko pobudo. Pravi odgovor na povabilo Hruščeva na konferenco na najvišji ravni ne bi bil v tem, da bi ga zavrnili in pustili zadevo mirovati... Pravi odgovor bi bil, če bi postavili pogoje za rešitev, ki bi vsebovala in tudi preselila umik pomorske pehote iz Libanona. Tak predlog bi bil nekaj otipljivega, o čemer bi lahko govorili, namesto da govorimo o času in kraju sestanka.«

Nekateri nasprotniki sestanka gredo celo tako daleč, da govorijo o Eisenhowerju kot bolehnemu človeku, ki se zaradi slabega zdravja ne more udeležiti konference. Vse kaže, da so Američani zbežani, da bi morda res radi čimprej umaknili vojake iz Libanona, da pa se kar bojijo sestanka v Varnostnem svetu.

Ko ne bi bili toliko zaverovani v lastni ugled (Britanci so se te navade že zdavnaj znebili, če jim škodi), bi videli, da je zadeva pravzaprav preprosta. Formalno so ameriški vojaki prišli v Libanon na zahtevo vlade. (Koliko je ta vlada prijubljena, je drugo vprašanje, toda za reševanje ugleda bo zadostovala). Prav tako na zahtevo nove vlade lahko tudi odidejo. Ugled bi bil rešen.

Toda v tem primeru ne bi bilo rešenega nič drugega razen ugleda. Zato pa nudi sestanek v Varnostnem svetu možnost, da bi storil vsaj en korak po poti resničnega reševanja srednjevzhodnih vprašanj. Predvsem bi se lahko obe strani sporazumeli, da je treba pustiti srednjevzhodne države, naj si po svoje krojijo usodo. Dokler bo Zahod v redu prejemal nafto, res nima razloga za intervencije in jezo. Potem bi lahko obe strani (kakor so predlagali guverner New Yorka Harriman in drugi) izdelali program pomoči za Srednji vzhod, ki bi to področje spravili iz zaglatalosti in bede. Britanci so na primer prepričani, da sestanek ne more škoditi in da ni pričakovati, da je glavni namen premiera Hruščeva voditi zgolj propagando. Nobenega dvoma ni, da si tudi Sovjetska zveza ne želi takega položaja na Srednjem vzhodu, ko bi morala res ukrepati v smeri svetovnega spopada.

Potemtakem sestanek na najvišji ravni tudi Američanom ne more škoditi. Res je, da bi morda radi umaknili čete še pred sestankom. Če je to res želja Washingtona, tem bolje. V tem primeru bi se Eisenhowerju ne bilo treba bati, da bo poslušal očitke druge strani. In čim manj bo očitkov, tem več bo časa za konstruktivne pogovore. Navsezadnje pa ni nikjer rečeno, da se mora prav vsak sestanek izroditi v propagando.

Prekrižani računi

Državni udar v Iraku je marsikomu prekrižal račune, nekaterim za zmeraj: večkratnemu ministrskemu predsedniku Nuri es Saïdu, ki je rad govoril: »Vse svoje življenje sem se držal načela, da ne bom nikoli mislil idealistično, ampak praktično.« — Kralju Fejsalu, ki zaradi astme ni hodil v britansko vojaško akademijo v Sandhurstu kot njegov kraljevski bratranec Husein jordanški, ampak se je posvečal surrealistični slikarstvu, predvsem zaradi živih modelov, ki jih je srečeval po pariških barih in bagdadskega baru »Abdulla« pod vodstvom svojega prekanjenega strica Abdula Ilaha. — In naposled temu istemu stricu Abdulu Ilahu; ki je nenehno nekaj kovaril, držal Fejsala pod nadzorstvom in pomagal Nuri es Saïdu spraviti Irak v bagdadski pakt, dokler ga ni pokončala krogla upornikov.

Za te ljudi bi lahko dejali, da so bili lutke velike in močne države, ki je po prvi svetovni vojni nagradila Arabce za njihov boj proti Turkom s tem, da jih je držala razdvojen in neenoten. Hašemiti so sanjali o velikem arabskem kraljestvu, a so morali prepustiti vahabitom, to je Saudovcem, celo Mekko in Medino. Dolga leta so jih obkrožali britanski svetovalci in finančniki in oba pritikava kraljevska bratranca — Husein in Fejsal — sta bila poslušna orodje v rokah britancev, le da je bil Husein manj poslušno orodje kot Fejsal.

Oba bratranca sta bila znanca iz Harrowa, kjer sta hodila v šolo pod paternalističnim očesom britanske vlade. Oba sta se zelo mlada pripravila na zakon. Fejsal (oziroma njegov stric Abdul Ilah) si je izbral princeso Fadilo, pravnučnjojo zadnjega turškega sultana, Husein pa, ki je bil samostojnejši tudi v teh zadevah, pa si je izbral filologinjo Dina iz Kaira, ki jo je bil srečal v Britanskem muzeju v Londonu. Pokazalo pa se je, da je tudi Dina

precej samostojna. Zapustila je svojega sopraga iz političnih razlogov, se vrnila v Kairo in se vpisala v žensko organizacijo »Hčere Nila«. Poleg političnih razlogov pa je sedem let starejša Dina imela tudi osebene. Zakaj Husein svoje zakonse prisegel ni jemal preveč resno. »Pri Alahu in njegovih prerokih,« ji je bil ob poroki zagotovil, »pričegam, da mimo svoje drage sestrice ne bom imel nobene druge ženske za soprogo danes, jutri ali kdaj koli.« To Huseina seveda ni oviralo, da ne bi večkrat zahajal v družbo plesalk.

Drugega maja 1953 sta oba bratranca v Amanu in Bagdadu stopila na prestol svojih dedov. Toda medtem ko se je pritikavi Fejsal kar potil in ključol pod težo odlikovanj in drugih težkih pritiklin na svoji uniformi, je Husein zapustil bolj vojaški vtis. V Sandhurstu so ga vsaj naučili, kako je treba stati mirno. Toda to ni bilo važno. Za Angleže je bilo važno, da je Irak trdno v zahodnem taboru in edini član bagdadskega pakta, medtem ko je Jordanija visela v zraku med idejo arabskega združenja, ki je prihajala iz Kaira, in zahodnimi koristmi.

Izmed obeh bratrancev je Husein nedvomno zanimivejši. Mladi Husein ima zelo rad reaktijska letala, dirkalne avtomobile, zapeljive ženske, šampanjec in intimne večerje v hotelskih apartmajih. Politično je nekaj časa po prihodu na prestol delal takole: govoril je precej ostro proti Zahodu, dejansko pa je pridno poslušal britanska navodila in hvaležno sprejemal deset milijonov funtov letno, kolikor mu jih je pošiljal London.

Očitno je bilo, da take politike ne bo mogel voditi v nedogled. Ko so ustanovili bagdadski pakt, so hoteli vključiti vanj še Jordanijo. Izbruhnilo so takšni nemiri, da

je Husein zahteval od britanske Glubb paše, naj hitro privede arabsko legijo v Aman. Ta je sicer zavarovala kralja in njegovo palačo, ni pa hotela nastopiti proti množici. To je bilo očitno znamenje za mladega kralja, da ne sme prestopiti določenih meja. »Kralj je bil silno živčen, ponoči ni mogel spati in je pokadil brez števila cigaret. Povsod po palači je bilo videti blede in napete obraze,« piše v spominih nekdanji Glubb paša.

Sledilo je »napredno« obdobje Huseinove vlade: kralj je odločil Glubb pašo, dovolil je dotlej prve svobodne volitve, sklenil je z Egiptom vojaško zvezo in vodil politiko, ki je bila arabskim nacionalistom močno všeč. Eno leto je Husein priljubljen in slavljen lahko vladal brez strahu za prestol in življenje.

Potem je prišla sudska kriza in napad na Egipt. Čeprav se je Husein prej hvalil, kako bo prvi spustil bombo na Tel Aviv, je bil samo vesel, da so Izraelci napadli Egipt in ne njegaj. Po sudske krizi so skušale zadeve na Srednjem vzhodu urediti ZDA. Eisenhower je razglasil svojo doktrino za Srednji vzhod, za katero je našel pobornika najprej v Saudu. Premeteni Fejsalov stric Abdul Ilah je priletel v Riad k Saudu in izgladil star spor med hašemiti in vahabiti. Slo je za dolarje, saj je Eisenhower obljubil vojaško in gospodarsko pomoč tistim državam, ki bi bile voljne boriti se proti »komunistični nevarnosti«. Egipt je doktrino takoj označil kot imperialistični poskus na Srednjem vzhodu in vmešavanje Zahoda. Zdaj je prišla prelomnica tudi za mladega Huseina. Ali naj nadaljuje svojo enoletno politiko, ki mu je pridobila toliko slovesa med ljudstvom, ali naj sledi ameriški politiki in zaprosi za dolarje. Husein se je odločil za drugo. Toda moral je ukrepati zelo naglo, da je prehitel nezadovoljstvo v državi. Odtlej sloni njegov prestol dobesedno na bajonetih.

Hud udarec je doživel letos, ko je bila ustanovljena Združena arabska republika. Nuri es Saïd je, ne bodi len, skoval jordanško-irsko unijo z enim državnim poglavarjem, kraljem Fejsalom, enim ministrskim predsednikom, Nuri es Saïdom, in enotno armado pod poveljstvom kralja Fejsala. To naj bi bil odgovor na ZAR. In čeprav je imela ta unija med Irakom in Jordanijo skupno mejo, čeprav je Irak izredno bogat s petrolejem, kar nista niti Sirija niti Egipt, se je vendarle izkazalo, da je bila ta stavba grajena na pesku, ker ni upoštevala arabskega nacionalizma.

Tako je ostal zdaj samo še Husein, toda tudi njemu je odklenkalo. Ko bodo britanske

RECENO PREJŠNJI TEDEJ

R. A. Butler, britanski notranji minister:

»Anglo-ameriška akcija na srednjem vzhodu bo zagotovila prav tisti premor, ki je potreben za določitev dolgoročne politike.«

Možster, ne vzdržim! Vzklikal sem duhovito, zdaj jih nisem mojstri! (Goethe, Črnašolec — prevod Otona Zupančiča)

Nikita S. Hruščev, predsednik sovjetske vlade:

»Razume se, da razumemo mi obojestranske koristi drugače kot tovariš Tito. Mi dajemo in bomo še dajali pomoč socialističnim državam, da bi vsi skupaj napravili korak naprej.«

»Vojaki, seditte me po mojih delih, ne pa po besedah.« Rimski konzul Valerij svojim vojakom okrog leta 343 pred našim štetjem.

Olivero Salazar, predsednik Portugalske:

»Prav nič pripravno ni, če ima človek opozicijsko stranko v hiši.«

Salazar je zagrizen samec v zasebnem življenju

IZPOSODJENA KARIKATURA

POZOR — ATOMSKE GLAVE!

(po Welt am Sonntag)

»Uk! Spet sem pozabil...«

(Nadaljevanje s 1. strani)

torej tudi medicinska znanost še ni prišla. Vedo sicer, da gre za neke biokemične, beljakovinske strukture, ki se spreminjajo. Vedo tudi, da spomin peša oziroma da se pozabljuje več s starostjo. In tudi to vedo — čeprav mnogi prizadeti tega nočejo priznati — da je alkoholizem voda na mlin pozabljenosti. Spomin nas tudi zelo hitro zapuša in pri tem ne more biti glavni vzrok starosti... Ko namreč nekaj zvemo, sposobnost za produkcijo (zelo preprosto rečeno: sposobnost, da bi se spomnil tistega, kar smo zvedeli) z dnevi, upada. Že po treh do petih dnevih smo sposobni ponoviti ali spomniti se neke reči le 60 do 70 %...
Toda — tudi to ni pravilo...

POJASNILO

V sestavku »Srce ob srcu«, objavljenem v prejšnji številki »TT«, se začel tretji odstavek v drugi koloni začne pravilno: »Prvi revolucionarni odbor je bil ustanovljen...« — S tem željujemo pomoto popravljamo.

So med nami ljudje, ki imajo veliko sposobnost ali odliko, kakor to nekateri imenujejo, da se na splošno vsega spomnijo in da jih spomin le redko kdaj pusti na cedilu. Taki ljudje se spomnijo vsega, medtem ko podrobnosti bolj malo, le 20%... So pa še druge vrste ljudi — teh je resnica na ljubo povedano zelo majhen odstotek — tako imenovani »eideti«, ki jih odlikuje izreden spomin in možnost opisati neko stvar ali doživetje do takih podrobnosti, ki človeka zares frapirajo...

To so seveda le izjeme, ki pa s potrjujejo pravilo...

ZLOČINCI — POZORI!

Ko bi tisti malopridneži in dolgoprstneži vedeli, kako majhen odstotek možnosti je, da jih ne bi kriminalistični organi zasledili, prav gotovo ne bi kradli, ne bi delali zločinov, ki imajo skoraj vedno tragične posledice.

Psihologi, ki delajo v kriminalistični službi, so mnenja (praksa je to že neštokrat potrdila), da idealno zasnovanega zločina praktično ni mogoče izvesti. Neke tak strokovnjak, ki se s tem znanstveno ukvarja, mi je povedal tole:

»Idealnega zločina ni! Perfektnega zločina ni! — Menimo, da je vsak tisti, ki izvrši neki zločin ali krajo, navsezadnje tudi člo-

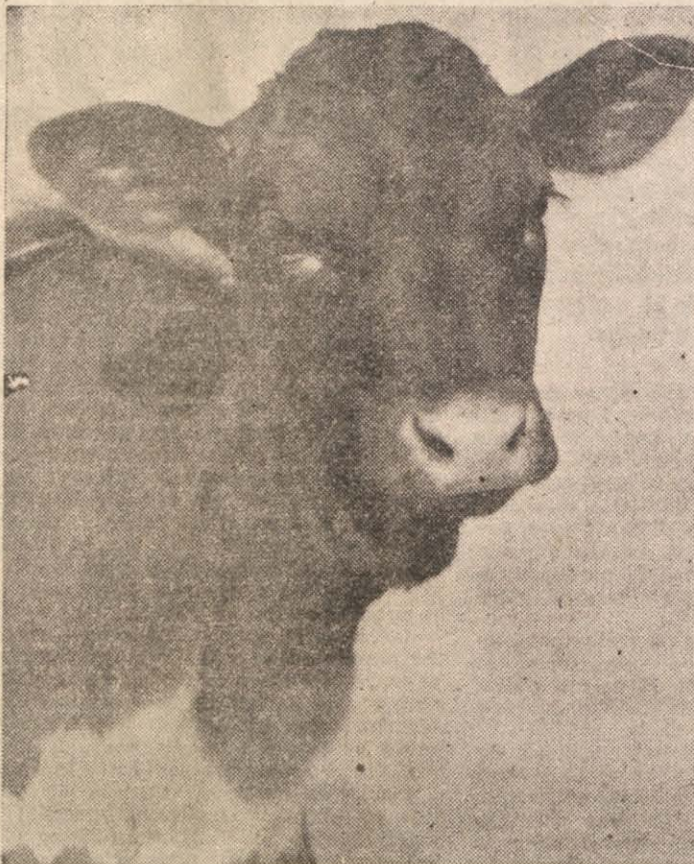
vek, obremenjen s pozabljenostjo kakor vsi ostali. In ni vrag, da se v svojih načrtih, ki jih kuje, ko namerava nekaj takega zagrešiti, ne bi zmotil ali bolje rečeno, da ne bi nečesa pozabil. In običajno pozabi prav nekaj pomembnega, nekaj usodnega in velikega, čeprav je lahko vse drugo predvidel do najmanjše podrobnosti!«

TRI STOPNIČKE

Kaj je torej z našim spominom in od česa je odvisen?

Trije činitelji vplivajo nanj: vsako stvar moramo točno poznati, se pravi, dojeti; nato

UTRINKI

(TELE)FOTO...

PROTI RASNI DISKRIMINACIJI... (FOTO: LOJZE JURČ)

Večerna razmišljanja pred barako

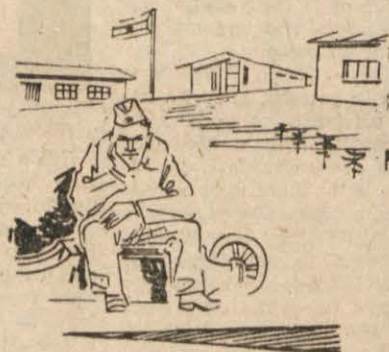
Nad naselje »Joža Vlahovič« se tiho spušta topli poletni večer. Krog med barakami osvetljujejo številne električne žarnice in zdi se, kot bi nad zemljo lebdela velika, zlata plošča...

Ob baraki druge delovne brigade sedi devetnajstletni brigadir svetlih las, okroglega, mozoljastega obraza in modrih, otožnih oči. Sedi in opazuje razgrete brigadirje in brigadirke, ki plešejo kozarčko kolo, poslušajo poskočne akorde kitare in harmonike ter z žalostnim pogledom spremlja pisana krila brigadirjev in brigadiric. Opazuje vse to in njegovo oko kdaj pa kdaj preleti radost. Sicer pa je žalosten in pokapan, ker mu misli uhajajo v njegovo dosedanje življenje, v življenje do tistega dne, ko je čuval govedo tam v Beli reki in se mu je zadrli trn v stopalo desne noge...

Zaradi tega je bil v bolnišnici dolgih šest mesecev, potem pa so ga pustili domov, obsojenega na večno delovno nezmožnost...

»Zakaj sem sploh prišel sem, na avtocesto?« se sprašuje.

Pred sedmimi leti se je vpisal v prvi razred gimnazije, po štirih letih pa je z uspehom opravil malo maturato. Potem je raznim podjetjem in šolam pošiljal prošnje za sprejem v uk oziroma namestitve, vendar brez uspeha. Preklinjal je svojo usodo, čakal in se nadejal...

Oči plavalasga mladeniča se proti njegovi volji orose.

Potem se spomni vpisa in zdravniškega pregleda, pri katerem je bila spet desna noga tista ovira, ki mu je pokvarilo njegovo življenjske načrte.

Tam blizu se je tiho vijugal potok med barakami in vitkimi vrhami, nekje daleč, proti Samoboru, pa se je oglašala prepelica in je odmevala pesem slavca v nočni tišini. Koli se je pretrgalo, glasbila so utihnila, stisniti je bilo le veselo hihitanje brigadirke, ki se je zapletla v pogovor s tovarišem.

»Ali bom sploh zdržal dva meseca na cesti?« spet pomisli. »In če bom, kam potem? Ne, domov ne več, da bi z domačimi delil kruh. Domov nikakor ne, pa čeprav bi tu, na cesti, ostal brez vsega, kar mi je potrebno za življenje... Nekaj moram postati, nekaj doseči. Pa menda vendar še niso šli po zlu vsi moji življenjski ideali, ki so se začeli pred leti majati v temelinjih? Ne, živeti je treba, če avta prihodnost in sedanjost zamegljeni, kakor je bila nejasna preteklost...«

Polnoč je bila blizu. Mladenec se je počasi dvignil in krenil v spalnico k svojim sanjam in počitku. Preden pa se je prepustil spancu, je zadržno sklenil, da bo na cesti poizkušal vse, kar bi mu zagotovilo obstanek in prihodnost. Morebiti, je premišljal, bi kazalo poskusiti s kakšnim tečajem, pa četudi bi ves svet domil v njegovo početje. Da, je šepetal v polsnu, to bom storil...

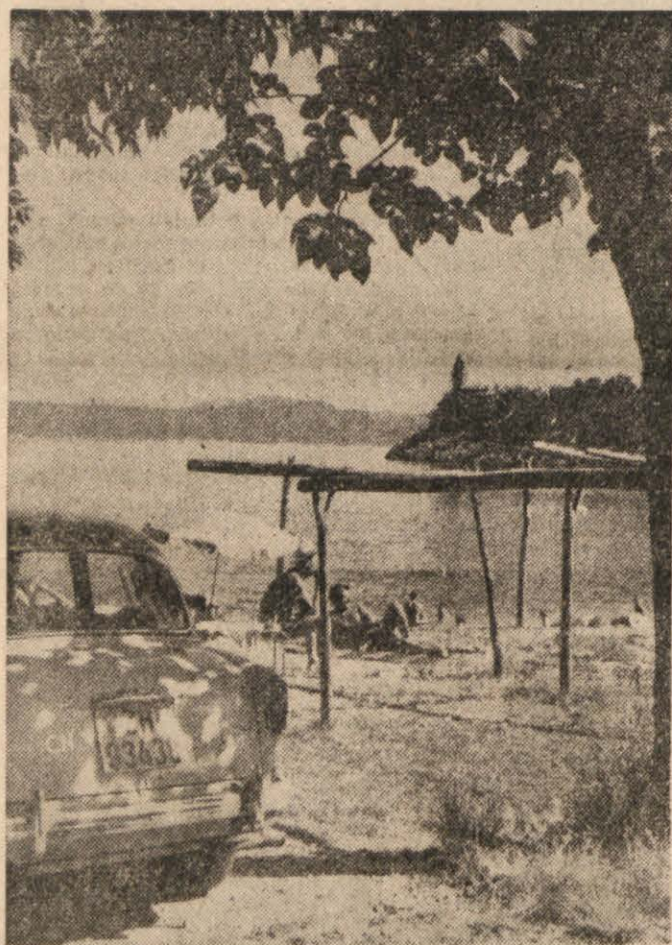
AZIZ MEHIKIC
II brčanska brigada

JEZERSKO. Takole pa preživlja dopust Milan Crv iz Spodnjega Jezerskega. Dvanajst dni kolektivnega dopusta, kolikor so jih jim dali v Kranju, pravi da bo preživel kar s senom na svojem. Ostali del dopusta je rezerviral za počitniški dom v Piranu, če ne bo posredi — otava.

„TT“ na dopustu

POREČ. To znano »slovensko« letovišče je znano ne samo po tem, da imajo tamkaj počitniške domove številni slovenski delovni kolektivi, ampak tudi zaradi Zelenega otoka, Plave lagune, poreških vin in Ljubljanskega Roža — komponista nagajane popevke »Zvončki in trobentice« — ki ob večerih razteguje meh. Pričujoča slika s poreške plaže pa je nastala v trenutku, ko je sinko hotel na vsak način v morje, mlada mamica pa v senco.

MEDVEJA. Tudi ta idiličen kotiček v Kvarnerskem zalivu ni brez oboževalcev. Razen naših kolektivov, ki so se tjakaj preselili čez poletje, občudujejo ta biser tudi številni tuji turisti, ki jih tod mimo popelje pot. Pogled na kristalno sinje morje napolni srca z radostjo, za telesni blagor pa skrbi gostišče, v katerem se ne zgražajo, če vanj zavije željni in lačen dopustnik kar v kopalkah.

ROVINJ. Razen železničarjev so si v Rovinju uredili počitniška taborišča tudi drugi. In življenje tistih, ki so si izbrali dopust v plašenih vaseh med borovci in libanonskimi cedrami, je še posebej zabavno. Kdor je v zadregi z zmečkanim srajcem, naj se posluži recepta na sliki s celjskega taborišča v Rovinju.

so zelo pomembne izkušnje, ki jih imamo v vsakdanjem življenju, bodisi poklice ali kaj podobnega, ko gre za določeno vrsto stvari, ki si jo hočemo zapomniti in tretjič, na naš spomin ima še kako pomemben vpliv, emocionalno stanje, se pravi razpoloženje. Je seveda, še vrsta drugih, zunanjih činiteljev, ki vplivajo na pozabljenost oziroma na dober spomin, vendar so omenjeni trije najznačilnejši.

Zanimivo je, recimo, da bo neki šofer, ki je opazoval prometno nesrečo, ali pa je celo sodeloval v njej, znal do podrobnosti opisati vse okoliščine in poiskati v roke, ki so pripeljali do nje. Zakaj? — Ker je pač človek poklica in ve marsikaj, sposobnejši je o tem več razmišljal in dojeti, kot kdorkoli drugi. To je razumljivo. Podobno je tudi z drugimi poklici pri podobnih okoliščinah.

In emocionalno stanje?

Ste slabe volje, bolj ste pozabljivi. Dež pada, pozabljenost pri večini ljudi raste. Ko se je reporter zanimal na davčnem uradu v Ljubljani, kdaj so stranke najbolj pozabljive, so mu odgovorili: »Tokrat, ko dežuje in ko je slabo vreme!« — Prav nasprotno pa je v Narodni banki. Tam so povedali, da so stranke najbolj pozabljive, kadar je lepo vreme. Sodiijo, da takrat ljudje najbolj hite, da se jim najbolj mudi.

Torej — tudi jeza, dobra volja, ljubljeno, dež, sonce, neljubo srečanje, neljubi spomini in kdove kaj še vse — so zaščitniki pozabljenosti...

PROFESOR IN NJEGOV IZGUBLJENI DEŽNIK

V trgovini je gneča. Moški srednjih let kupuje srajco. Zunaj dežuje in on je, ko je šel od doma, vzel s seboj dežnik. V trgovini je, preden je stopil pred pult in preden je ogovoril prijazno prodajalko, prislonil svoj dežnik ob steno. Ko je izleno srajco izbral, je zadovoljen odvihral skozi vrata na ulico. V svoji vnevi je dežnik seveda pozabil. Toda mokre kapljice so ga opozorile, da nekaj ni prav. Spomnil se je na dežnik. Urno je stekel nazaj v trgovino (dežnika mu ni medtem nihče vzel), in se zasoplo nasmehal:

»Kako sem ga le mogel pozabiti, saj vendar nisem profesor!...«

Vsi v trgovini so se smejali...

Ta stari pregovor, ki ga ima profesorski stan za privešek, pa danes ne drži več. Včasih so bili profesorji res najbolj pozabljivi. Zakaj?

Pred leti, ko so bili profesorji med tistimi redkimi izobraženci pri nas, so bili tudi najbolj obremenjeni z delom. Zato so bili tudi najbolj pozabljivi. (Ne rečem sicer, da tudi sedaj niso, kot vsi drugi!) Se pravi, da smo ljudje sedaj na splošno pozabljivi. Razvijajoča se tehnika, vedno večja dinamika vsakdanjega življenja terja od vsakega izmed nas — od nekoga sicer bolj, od nekoga manj — hitrega ukrepanja, mnogo dela in skrbi ter zadolžitve itd... Tu je torej, v preobremenjenosti z delom, poglavitni vzrok pešanja spomina.

Bodočnost atomske dobe — je torej pozabljenosti močno naklonjena...

IN VENDAR NAŠA — VSAKDANJA POZABLJIVOST NI TAKO TRAGIČNA

Se en podatek, ki bo morda zanimiv. Tovarišica Anica v uradu za najdene predmete na železniški postaji v Ljubljani mi je v razgovoru povedala tole:

»Potniki so najbolj pozabljivi, seveda v vlakih, na »kamničanu«. In tudi na »gorenjcu«. Največ predmetov najdemo prav v teh vlakih. Posebno pozimi, ko je v zgodnjih jutranjih urah temno. Saj veste, vlak, ljudje so zaspani, tema...«

Večina teh predmetov sicer spet najde lastnika...

Mnogo ljudi toži, da so pozabljivi. Zlasti tisti v napornih in zahtevnih službah.

Tako je neki uslužbenec prišel nedavno tega k psihologu in mu zaupal, da je grozno pozabljiv, da si skratka nič več ne zapomni in da ga to skrbi. Psiholog ga je vprašal, koliko stvari je tisti dan pozabil opraviti in koliko novih nalog je prevzel v istem dnevu.

Vse mu je povedal.

Zdravnik je ugotovil, da pravzaprav določeni uslužbenec ni pozabljiv in da je njegov strah pred pozabljenostjo neutemeljen. Uredil je tisti dan v pisarni mnogo poslov, mnogo jih je sicer pozabil urediti, toda prav toliko, kolikor je pozabil, si je nakopal na glavo novih dolžnosti. Rezultat je torej 1:1!

In — da ne bi pozabil zaključka v tej reportaži pozabljenosti:

Ugotovili so, to je dokazano, da se telo, ki je zaradi preobremenjenosti z delom, močno izčrpano in nima dovolj sil na zalogi, brani prav s pozabljenostjo! Iz tega lahko zaključimo: pozabljenost je naš zaveznik in nam pomaga ohraniti telo v kolikor blizu čilemu stanju.

Pozabljenost — konec koncev — le ni tako tragična reč...

IZTOK AUSEC

Iz ateljeja Draga Tršarja

Niša slikarka Tina Stegovec se je pravkar vrnila s počitnic, ki jih je preživela v Dalmaciji, kjer je prav pridno risala. V lonu ladje »Jugoslavije« pa je ušla tale prijetni prizorček

Vsak drugi Parižan sploh ne hodi v gledališče

Do te ugotovitve, ki se zdi nekaterim celo poročna, je prišla tudi anketa komisija, ki je pregledala odgovore štirih in pol milijonov odraslih prebivalcev pariškega okolja. Le

1.900.000 anketirancev je odgovorilo, da hodi v gledališča. Anketa je pokazala, da hodi 315.000 Parižanov več kot šestkrat na leto v gledališča, 630.000 do petkrat, 955.000 pa le enkrat na leto.

Anketa je tudi pokazala, da med ljudmi, ki niso že deset let bili v gledališču, 1% gre enkrat na leto v opereto, 1% enkrat letno na koncert, 34% pa hodi pogosto v kino. Med tistimi, ki obiskujejo včasih gledališča, gre 7% kdaj v opereto, 11% včasih v muzej, 2% kdaj pa kdaj na koncert, 34% pa skoraj redno v kino.

Med vzroki zakaj ne hodijo, oziroma zakaj ne hodijo bolj pogosto je večina anketirancev navedla, da so gledališke vstopnice predrage, da jih je težko dobiti, da so rezervacije nadežne, zlasti pa zato, ker jih gledališče ne zima.

Drago Tršar je eden redkih mladih umetnikov pri nas, ki se je hitro povzpelo do precejšnjega priznanja doma in po svetu. Privrkat je razstavljal kot študent leta 1952. Mnoga njegova dela, zlasti »Janica«, »Bik« in »Manifestanti« pa so postala danes znana svetovni kulturni javnosti. Mimo teh del pa so prav zanimive tudi njegove manjše stvaritve, ki jih najdemo v kotih ateljeja, včasih še nedokončane, pogosto pa pozabljene

in nikoli razstavljane. Vendar pa nam ta dela celotno umetniško ustvarjanje tega avtorja približajo in dopolnijo. Njegova najboljša in najbolj znana dela so, kakor rečeno, Janica, Bik in Manifestanti, ki so vsa nastala v razdobju petih let. Zdi se nam, da se je od plastično, prostorsko oblikovanega Bika, pa do ploskovno prikazanih Manifestantov spremenil. V čem se je spremenil? Pri obeh je osnovna nota obli-

kovanje elementarne sile, tako pri enem kot pri drugem. Ni bistven bik, ampak bikovstvo, ta energija, katere maso je omejil s samimi napetimi linijami in prostorsko zaključeno celoto. Isto potozko opazimo pri Manifestantih — grupi ljudi, kjer posameznik sam ne more obstajati. Navkljub ploskoviti obdelavi je te strnjena sila, gmota, katere tako kot Bik na tankih oporah lebdi v zraku.

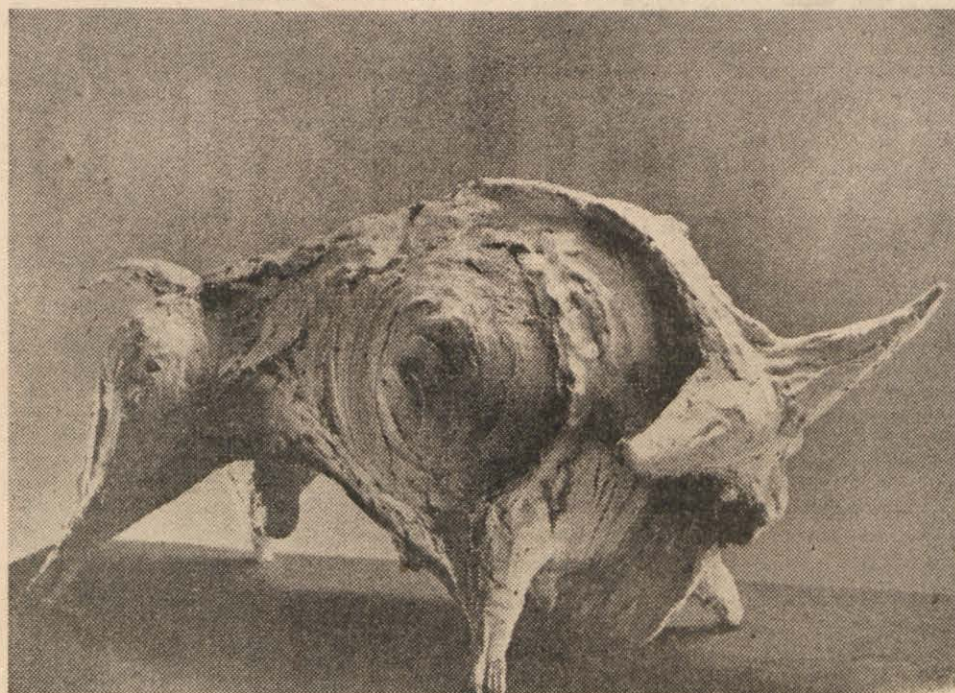
Kaj se je izpremenilo. Edino stil, iz plastičnega v ploskovitega. Vendar je to Tršar, oblikovalec moči in veličine. Ni mi treba poudarjati, da doseže to z najbolj skopimi sredstvi, podrejanjem detajla celot in ohranjanjem samo bistvenih potez.

Za vsemi umetninami pa se vedno skriva mnogo truda in iskanja. O iskanju oblike nam mnogo pove figuralna skupina Krotilec malih zvernic. Časovno spada v dobo po Janici. Kipar je pritril takratni način oblikovanja do skrajnosti. Čeprav pa mu je ta način obdelave odgovarjal, ga je pozneje opustil.

Umetnine lahko nastanejo tudi samo ob slučajnih vtisih. Tako je nastala skulptura, ki predstavlja vojščaka s konico sulice namesto glave. V zameno nosi sulica vojščakovo glavo. Idejo za plastiko je umetnik dobil ob priliki gostovanja francoske baletne skupine Frères Jacques. Med prepletanjem senc vojščakov z njihovimi sulicami se je v umetniku vzbudilo vprašanje o smislu in odvisnosti vojščaka od orožja, o izgubi njegove človečnosti.

Ni pa nujno, da se vsak bežen vtis izgubi. Primer imamo pri »Srečanju«. Skulptura je danes razstavljena na beneškem bienalu.

B. K.

Drago Tršar. Bik

Najbolj razširjene knjige na svetu

Splošno mnenje je bilo, da je biblija najbolj razširjena knjiga na svetu. Zadnja statistika prevodov pa kaže precej nasprotno sliko. V največ jezikov so prevedena znana Leninova dela, katere lahko beremo kar v 331 različnih jezikih. Leninu sledi Jules Verne s prevodi v 143 jezikov, nato Tolstoj s 134 prevodi, Gorki s 107, ameriški pisec detektivk Mickey Spillane pa s 104. Biblija je šele na šestem mestu z 99 prevodi v razne jezike. Shakespeare pa na sedmem z 89 prevodi.

TEKMOVANJE GODBENIKOV V OHRIDU

Pretekli teden je bilo v Ohridu končano zvezno tekmovanje amaterskih orkestrów. Nastopili so Trboveljčani z godbo na pihala in z zabavnim orkestrom in z obema skupinama odnesli dve prvi nagradi. Iz Ljubljane je odšel v Ohrid ljubljanski simfonični orkester, ki je pod vodstvom dirigenta Janeza Žižmonda odnesel tretjo nagrado. Pri tem je treba pripomniti, da je ta orkester edini amaterski simfonični orkester v državi, nastopil pa je v konkurenci s štirimi komornimi orkestri iz Beograda, Zagreba, Sarajeva in Skoplja. Ima 60 članov-amaterjev iz treh sindikalnih podružnic, med katerimi pa je samo 8 profesionalnih godbenikov. Prvo in drugo nagrado sta odnesla beograjski in zagrebški orkester glasbene šole, torej pravi poklicni godbeniki, takošna organizacija tekmovanja prav gotovo ni bila pravilna. V taki konkurenci je tretja nagrada, ki so jo dobili ljubljanski amaterji, pač več kakor samo običajen uspeh.

DOMACA anekdota

DVA BRANKA RADIČEVIČA

V srbski književnosti imajo, kakor je znano, dva Branka Radičevića. Prvi je klasič in je sodobnik Franceta Prešerna, drugi pa je za razliko od prvega pravzaprav Branko V. Radičević, živi še danes, se pridno udeležuje literarnega življenja in je velik bohem.

Nedavno je nekaj srbskih književnikov privedlo v neki vasi blizu Sarajeva literarni večer in med njimi je bil tudi Branko V. Radičević. Po priveditvi, ki je bila v nekem šolskem razredu, pa se je prirnil k njemu star oče, ki ga je Branko V. Radičević videl prvič v življenju, mu pristržno stresel roko in veselo neprestano ponavljal:

— Neverjetno, kako ste se popravili! — Zdaš ste prav zares pravcati hrust! Pa taka suha južina ste bili... Res sama kost in koža!

Branko V. Radičević se je čudil in ni razumel.

— Kje ste me pa že videli? ga je vprašal.

— Pa saj povsod vse vaše slike, mu je rekel očene in pokazal na sliko Branka Radičevića, ki je visela v razredu. Potem pa je še rekel:

— In pomislite neki tepec mi je celo trdil, da ste pred davnimi leti umrli!

ŠE O SKRIVNOSTIH VELIKONOČNEGA OTOKA

Nedavno je junak ekspedicije Kon-Tiki, norveški znanstvenik Thor Heyerdahl objavil novo knjigo »Aku — skrivnost Velikonočnega otoka«, s katero skuša dokončno do-

kazati svojo teorijo o izvoru prebivalcev in visoke civilizacije ter o nastanku ogromnih kipov na tem otoku. Heyerdahl je že pred leti s svojim potovanjem na splavu iz balizemskega lesa od obali Južne Amerike do Velikonočnega otoka dokazal praktični del svoje hipoteze, da so sedanji prebivalci potomci indijanskih priseljencev, namreč, da je tako potovanje sploh izvedljivo, kajti večina znanstvenikov je to zanikala. Sedaj pa v novi knjigi posreduje rezultate svojih raziskovanj na samem otoku.

S svojim prihodom na Kon-Tikiu je Thor Heyerdahl pridobil globoko spoštovanje in prijateljstvo domačinov. Občudovali so ga in mu zaupali. Začeli so govoriti. Tako je prišel Heyerdahl do podatkov, ki so do sedaj bili popolnoma neznani ostalim znanstvenikom.

Pokazalo se je, da ta mali narod ni pretrgal vezi s preteklostjo, ampak da je ohranil globoke stike z dogodki v svoji daljni zgodovini, in da je o njih do sedaj trdovratno molčal. Najstarejša verovanja in izročila so prenašali iz roda v rod, vendar tujcem so molčali.

Po izročilu sta živeli na otoku dve plemeni: plemo Dolgih ušes in plemo Kratkih ušes. Pripadniki Dolgih ušes, ki so vsi s posebnimi utežmi daljšali ušesa, so bili delovni poljedelci in nekakšni gospodarji. Kratka ušesa pa so bila podvržena in se fizično dokaj razlikovala od njih ter so bila verjetno drugega izvora. Kratka ušesa so se nekoga dne uprla, pobila vsa Dolga ušesa, razen enega, ki je bil oženjen s pripadnico zmagovalnega plemena. Ta dva sta imela več potomcev, ki so se, v kolikor je verjeti sedanemu poglavarju Velikonočnega otoka, ki trdi, da je njihov potomec, ohranili še do danes. Sedanjí poglavar je tudi pokazal Heyerdahlu, kako so njegovi predniki klesali, prepevali in postavili pokoncu ogromne kipe. To so delali s pomočjo nekega sistema vzvodov in s podstavljanjem kamenja. Kljub ogromni težji je vsa to delo zahtevalo le nekaj izvežanih delavcev.

Na poglavarjevo zahtevo je nekaj starsev zgradilo tudi ladjo iz bičja, kakršno so uporabljali nekdanji prebivalci za svoja križarjenja po morju.

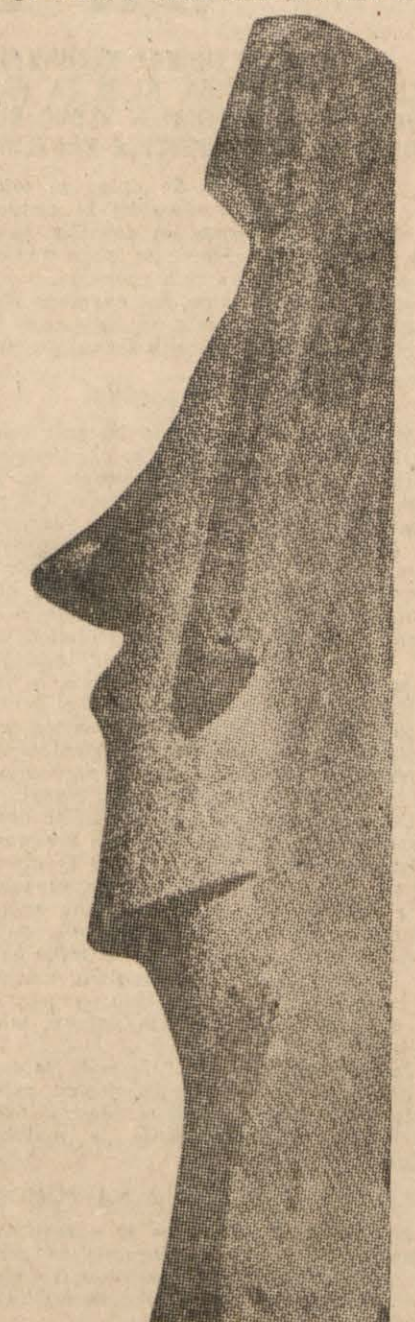
Ob poglavarjevem vzgledu je tudi ostale prebivalce navdalo pravo navdušenje in vsak je hotel pomagati arheologom, tako da so jim dobili dokaj popolno sliko nekdanje civilizacije na otoku.

Ob teh raziskovanjih so pogosto prisli do podatkov, ki so potrjevali Heyerdahlovo tezo o nekdanjem stiku Južne Amerike z Velikonočnim otokom.

Bell rdečelasi ljudje, katere so opazili Holandi 1722. leta ob svojem prihodu na otok, v mnogem spominjajo na Pizarrov opis Inkov. Tudi inkovske mumije potrjujejo to podobnost. Legenda o Viracochi, belom človeku, graditelju Tiahuanaca in številnih kipov, podobnih onim na Velikonočnih otokih, ki je odplul po Pacifiku na zahod, tudi dovoljuje možnost, da se je le-ta naselil na Velikonočnem otoku. Zlasti še, ker so, po španskim virih, bili pri Inkih vladarji neki Oronjes, kar popolnoma odgovarja imenu Velikih ušes.

Botaniki so ugotovili, da je bičevje, ki raste na otoku, prineseno od drugod. Ob jezeru Titikaka v Južni Ameriki je skoraj enako bičevje in indijanci so z njim gradili ladje, podobne onim, kakršno so zgradili na Velikonočnem otoku, in katerih ribe so pogosto na kiplih, Indijanci okrog Titikake so se imenovali Ušesa, goro, ki jim je zakrivala ožrta pa Popek sveta, enako kot se imenuje Velikonočni otok v legendah. Krompir, ki ga je do na Velikonočnem otoku, se imenuje enako kot podobni gomolji v starem Peruju. V Peruju, Panami in Kolumbiji najdemo zelo podobne kipe, kot so oni na Velikonočnih otokih.

Vsa ta dejstva nedvomno pričajo, da je imela Velikonočna civilizacija več kot slučajne podobnosti z ono v starem Peruju. Vse to pa vedno bolj dokazuje Heyerdahlovo hipotezo, da so jo prinesli na otok priseljenci iz Južne Amerike.

Prve obiskovalce Velikonočnega otoka so najbolj presenetili ogromni kamniti kipi, ki so dvigali svoje glave nad vulkansko okolico otoka. Kako so domačini, katerih tehnika je bila še v povojih, ob pomankanju lesa in vrvi, mogli prenašati in dvigniti te ogromne kamene mase? Od kod izvirajo ti deloma temni in glavnem pa beli ljudje? Thor Heyerdahl skuša odgovoriti v svoji novi knjigi na ta vprašanja.

Kajetan Novak

Mozaik Janeza Menarta

Nova knjiga pesmi Janeza Menarta? Odgovor je dvojen.

Ne: »Mozaik« prinaša izbor Menartove poezije v srbohrvatskem prevodu, izbor, ki je hkrati značilen in reprezentativen. Izšel je pri sarajevski založbi Narodna pravljica v zbirki Savremena poezija, prevode tridesetih pesmi pa je oskrbel hrvatski pesnik Grigor Vitez.

Da: kljub temu, da so pesmi vzete iz zbirke »Pesmi štirih« in »Prve jeseni« in kasnejših revninskih objav, je »Mozaik« v nekem smislu Menartova nova knjiga tudi za našega bralca. Poleg srbohrvatskih tekstov so v knjigi objavljene še slovenski originali, s svojim pretehtanim izborom pa nam zbira predstavlja Menarta v neki novi luči, vsekakor pa Janeja kot »Prva jesen« odkriva njegove prave kvalitete.

Preden predstavim »Mozaik«, moram zapisati še nekaj besed, kakor pravimo, v oklepajih. Prva Menartova knjiga je bila naša skupna knjiga. Kadarkoli jo vzamem danes v roke imam občutek, da je predstavila slovenskemu bralcu tri obete in enega, kakor pravimo, narejenega pesnika. Ta, že takrat formirani pesnik je bil v tisti knjigi Janez Menart. Pred petimi leti z vso iskrenostjo tega ne bi mogel priznati in zapisati.

Pred tremi leti je izšla Menartova »Prva jesen«. O nji sem napisal poročilo, v katerem sem izumel nekaj ponesrečenih formulacij, ki so zvenele zelo dvomno. Dvumnost je sicer zelo uporabno steno sredstvo, toda v Menartovem primeru tega nisem namestoval. Sicer pa je Menart važnejše to, da me »Prva jesen« ni tako zavajala, kakor Menartov detej v »Pesmi štirih«. Zdaž, ob »Mozaiki« se še lažje zavedam, zakaj.

Oklepaj bi bil s tem zaključen. Kakšne so sestavine »Mozaike«? Najprej prešerna zmes humorja, ironije in samozironije v pesnili. Če bi bil, —, »Pesnik se predstavlja« (»Potepinjo Eldorado«, »Potočka« in »Balada o pisknem bratu«). Drugo skupino sestavljajo

pesmi, ki jih je narekovalo ljubzensko doživljanje, vendar z izjemo »Magistrala« ne sodijo v krog Menartove sentimentalne ljubzenske lirike. Silajna satira »Kantonske pesme« in globoko izpovedna »Mora« tvorita prehod k skupini z voljno tematiko, k »Vojaškemu konju«, »Vojnim slikam«, »Uspavaniki« in epilogu »Vojnih slik« Pravičnici. Mimo nekaj verzov romantične kontemplacije zdrsnje knjiga v zaključni akord mirnega spoznanja objektivnih zakonitosti življenja, ki ga sestav-

JANEZ MENART

ljajo »Pesem jesenske aleje«, »Mojhuljane« in »Odselja«.

Med tridesetimi pesmimi bi lahko brez škode izostala »Pri stencu«, ki je sicer značilna za neko področje Menartovega dela, ne izraža pa pesnikove prave moči. Precej več pesmi pa bi bilo mogoče še dodati. Vsaj te: »Zigzag«, »Tristan in Izolda«, »Vesela«, »Pesem odhoda«, »Očetov grob«, »Tonili«, »Nočne misli« in »Lubizen moja je«.

S podobno, kakršno najdemo v »Mozaiki«, dopolnjeno z zgornjimi navedenimi pesmimi, predstavlja Janez Menart v sodobni slovenski poeziji pomembno umetniško osebnost, ki je nikakor ni mogoče odpraviti z vzdevki staromodnosti, tradicionalizma, konvencionalnosti in kopice drugih ljubez-

ničnih izrazov. Menartova poezija, ali bolje, antologijski izbor njegove lirike bo zmeraj pomenil nekaj več kot zgolj zgodovinsko stopnjo v razvoju slovenske poezije po drugi svetovni vojni, pomenil bo, do-ker bo kdo hotel brati slovenske verzve, enega vrhov naše poezije.

Morda je treba povedati prav ob tej priložnosti nekaj besed o modernosti in tradiciji v Menartovi poeziji. Menart je, predvsem teoretično, trmast zagovornik tradicije v formi, ali točneje v ritmičnem. Potem, spet teoretično, je zagovornik realizma in spet točneje logičnega stila. In tretje, zagovarja krilatice, da je mogoče stare mehove napolniti z novim vinom. O vsem tem, nekoliko manj trmasto, pripoveduje tudi njegova poezija.

Zdi se mi, da nekateri pozabljajo ali pa ne vedo, da je ta v kavarinskih debatah diskreditirani realist Menart prinesel v slovensko poezijo precej novega. Po snovi, ki jo je odkril za pesniško besedo, pomeni upor zoper 150 letno tradicijo čiste lirčnosti, ki je dosegel veščina za najvišje, če ne edino kvaliteto slovenske poezije. Z vsem spoštovanjem, ki ga občutim do sijajnega Voduškovega opusa med obema vojnama, lahko zapisem, da je Menart na tem področju opravil pionirsko delo. Satira, humor, sarkazem, grotesknost so bili redki prilastki slovenske pesniške tradicije. Drugič, smelo trdim, kot bi rekli naši stari, da je Menart odkril za slovensko poezijo mesto, moderno mesto, in preselilskično zamišljen pesnik mu skoraj zmeraj spodleti, medtem ko je zmeraj slajen v ambientu mestnega vrveža, med zidovi in ulicami, ki jih nosi s sabo iz zgodnje mladosti. Menart mesta ne opisuje, zato pa ga voljno iz njegovih verzov. Iz tega nujno sledi, da je tudi metafizika v Menartovi poeziji nova. Naj za osvežitve spomina omenim tukaj samo pesem »Ko mačke zadikajo k tlom tise«.

«Ki je žal ostala v reviji in snovno vsekakor predstavlja višek upora zoper tradicijo v slovenskem pesništvu. Vsi ti »dokazi« o Menartovem

ATENTAT

KAJ JE POVEDAL EDINI PREŽIVELI OČIVIDEC ATENTATA NA KRVNIKA HEYDRICHA

Presunljivo je zabrel telefon. Pred vojo ni ta izum nikoli tako straši človeka. Ura je kazala deset pred polno. Harold Kirkpatrick je vznemirjeno pograbil slušalko in s pridržano sapo prisluhnil. Bil je tujec, Američan in eden redkih sovražnih državljanov, ki jih je zatekla vojna v Pragi. Že štiri leta je stanoval v Sokolski ulici v hiši št. 23 blizu trga sv. Vavla, sedaj pa se je potuhnil v pasti zasledenega mesta. Preživljal se je s poučevanjem angleščine, se tihotaplil, kadar je bil moral iz hiše, po najbolj samotnih ulicah in vedno v strahu čakal, kdaj mu bo Heydrichova policija v glasnih škornjih razbila vrata. Kirkpatricku je tudi telefonski zvonec sadistično žrl živce.

»Tukaj doktor Novak,« je šlišal Amerikaneč glas iz bakrene žice, »ali bi mogli imeti dane angleški uro ob enih popoldne? Če niste morda zadržani?«

»Nisem zadržan, pridem,« se je oddahnil učitelj angleščine, »na vsak način me čakajte, tudi če bi se zgodilo, da bi se moral morda nekoliko zakasnit. Obedujem namreč pri prijatelju Janu Svobodi.«

Zdravnik dr. Alojz Novak je bil eden od Kirkpatrickovih učencev. Stanoval je v lepem in mirnem predmestju Kobliši, kakih tri četrt ure od središča mesta.

Okoli polne je Kirkpatrick zapustil svoje stanovanje, ne da bi sanjal, da bo malo pozneje edina priča nezasišeno razburjenega dogodka, ki bo zahteval nekaj tisoč življenj in zruševanje nekega človeškega naselja s tlemi.

Na Vavlavovem trgu je učitelj angleščine vstopil v voz cestne železnice. Zamisljeno je zrl hiše, ki so švigale mimo rotajočega voziča. Sivo zidovje starega mesta se je zdelo bolj otožno, kakor po navadi. Ljudje so hitro vstopali, vase pogreznjeno molčali in zopet naglo izstopali. Bolj kot kdaj so se brigali le še zase.

Voz je zdrčel čez Štefanikov most nad leno tekočo Vltavo.

Nekaj minut po drugi uri je učitelj Kirkpatrick zapustil vilo zdravnika dr. Novaka, namenjen k prijatelju Svobodi. Na cesti je obstal in se neodločen oziral po tramvajskem vozu. Samotno ulico je objel s pogledom daleč tja do ostrega ovinka, kjer je ulico čakala cesta, ki je vodila iz mesta v gričevnato okolico.

Ob visoki železni ograji, ki je obdajala sajasto tovarno, sta slonela dva človeka, oba zavita v sive dežne plašče. Eden od njiju je stiskal k sebi usnjeno torbo. Ulica je bila sicer prazna, kakor izumrla.

Kirkpatrick se je mimogrede ozrl po obeh neznancih. Nekoga čakata, se mu je zdelo, toda cestne železnice gotovo ne, saj je bilo postajališče kakih petdeset ali šestdeset metrov dalje.

V ulici se je prikazal policijski stražnik, se malobrižno ozrl okoli sebe in zopet izginil za vogalom.

Od neke daleč se je tisti trenutek oglašil ropot avtomobila, ki se je bližal. Nekaj hipov nato se je prikazala v ulici velika črna limuzina s spuščeno streho. Na hladilniku je plapolala zastavica nemških policijskih oddelkov SS. V ovinku je avtomobil zmanjšal hitrost, da bi ga človek lahko dohajal v koraku.

Kirkpatrick je zagledal v bližajočem se vozu štiri ljudi; eden, v uniformi SS, je sedel spredaj pri vozniku, dva na zadnjem sedecu. Avtomobil je vozil počasi mimo obeh tučev v sivih plaščih.

Tisti trenutek sta se pognala človeka, ki sta doslej brezbrizno slonela ob ograji, proti policijskemu vozilu sredi ceste. Američan na bližnjem postajališču cestne železnice je otrpl in od strahu. Eden od tučev v sivih dežnih plaščih se je vrgel na stopnico avtomobila, ki se je ustavil. Drugi, tisti z usnjeno torbo, je planil za vozilo, segel v torbo in bliskovito izvlekel nekaj temnega.

Ulko je pretresla oglušujoča eksplozija. Američanu učitelju se je zdelo, da je zletel ves avtomobil v zrak. Iz oblaka dima in prahu, ki je zavil zadnji konec policijskega voza, so deževali drobci in kosi razbitin.

Toda ne, voz je bil še vedno tu. Na njegovi stopnici je še vedno stal človek v sivem dežnem plašču. Ta trenutek je potegnil pištolo in streljal čisto od blizu na voznika in njegovega spremljevalca. Ko je izpraznil orožje, je pištolo odvrnil, segel mrzlično v žep in potegnil drugo. Se dvakrat je odjeknil med zidovi ulice zamolkel strel. Sedaj se je napadalec odmaknil, skočil na tla in pričel teči.

S prednjega sedeca se je sunkovito dvignil človek v policijski uniformi esesovca, planil iz avtomobila in se pognal za bežečim napadalcem. Izvlekel je pištolo in pričel streljati.

Preganjalec in tisti, ki je bežal, sta tekla naravnost proti Američanu, čakajočemu na postajališču cestne železnice.

Iz oblaka prahu, ki je ovijal avtomobil sredi ulice, se je sedaj prikazal drugi napadalec. Odvrnil je svojo usnjeno torbo, stekel proti ograji in izginil. Takoj nato se je zopet prikazal s kolesom, sedel nanj in se z vso naglico zgubljaj navzdol po klanecu.

Kirkpatrick se je ozrl za prvima. Begunec je tekel do ovinka ceste, se bliskovito obrnil in streljal na Nemca. Le-ta mu je odgovoril z rafalom krogel, nakar sta zginila oba za voglom. Stišati je bilo še nekaj strelcev, nato je vse utihnilo.

Sredi ceste je stala razdejana limuzina, podoba onemega bojišča. V njenih razvalinah ni bilo videti nobenega znamenja življenja. Za krmilom je negibno ležal človek, ki se je bil zadet s sedel; roka mu je mrtvo visela skozi okno.

Iz hiš in sosednih ulic je prišel nekaj radovednežev, ki jih je privabilo streljanje.

V ulici se je prikazal voz cestne železnice, zapeljal mimo razbitega avtomobila nekoliko naprej in se ustavil. Kirkpatrick se je pognal nanj in se, še vedno ves trd od groze, globoko oddahnil. Maloštevilni potniki v tramvaju so radovedno stegovali vratove, da bi videli, kaj se je zgodilo. Takoj pa so zaslutili, da je bil priča atentatu na visokega nacističnega dostojanstvenika. Američanov položaj na noben način ni bil zavidanja vreden. Kot edini očitavec je bil tako rekoč tudi sam zapleten v atentat. Da je bil povrh še tujec iz sovražne države, je bilo zanj še desetkrat slabše. Ostalo mu je edino upanje, da ga morda ne bodo odkrili.

Kirkpatricku je srce divje bilo. Ni dvomil, da je bil priča atentatu na visokega nacističnega dostojanstvenika. Američanov položaj na noben način ni bil zavidanja vreden. Kot edini očitavec je bil tako rekoč tudi sam zapleten v atentat. Da je bil povrh še tujec iz sovražne države, je bilo zanj še desetkrat slabše. Ostalo mu je edino upanje, da ga morda ne bodo odkrili.

Ko je učitelj angleščine malo pozneje sedel v hiši pri prijatelju Svobodi, je prihitela v sobo služkinja s prestrašenim obrazom. S pridruženim glasom je vzkliknila: »Heydrich, Heydrich! Mrtev je! Ubili so ga!«

»Vem, vse sem sam videl,« je odgovoril Kirkpatrick. Presenečenim češkim prijateljem je popisal ves prizor, kakor se mu je vžgal v spomin.

Reinhardt Heydrich se je bil od navadnega mornariškega poročnika naglo povzpел v vrhove Hitlerjeve hierarhije, ko ga je pred leti šef vojaške obveščevalne službe — admiral Canaris priporočil policijskemu ministru Himmlerju. Le-ta je že leta 1930 zapel Heydrichu nalogo, naj organizira partajsko obveščevalno službo Sicherheitsdienst Heydrich je postal tudi Himmlerjev namestnik. Nacistična hierarhija je bila z njegovim umorom hudo prizadeta.

Ob pol šestih popoldne se je Harold Kirkpatrick vračal s cestno železnico zopet domov v Sokolsko ulico. Iz voznikov, obesanih po drogovih cestnih svetilk, je nenadoma zadonela vojaška godba, tista odurna prusovska, s katero si iz Hitlerjeve glavnega stana navadno napovedovali velike novice z bojišč Glasbo je prekinil napovedovalec: »Pozor, pozor! Voz cestne železnice je običal sredi tira. Promet na cesti se je zaježil. Ljudje so nemi obstali po pločnikih.

»Pozor, pozor! Glas napovedovalca je bilo ledeno hladen in osoren. Danes popoldne so napadali poskušali ubiti namestnika državnega pokrovitelja Češkoslovaške Heydricha. Od tega trenutka velja zakon naglega sodišča in policijska ura. Vsi javni lokali se morajo zapreti. Po cestah bodo hodile oborožene patrulje. Na klic »kdo tam?« se mora vsakdo ustaviti. Kdor bo prekršil to odredbo, bo ustreljen na mestu. Razpisana je nagrada 75 tisoč kron za tistega, čigar informacije bodo privedle do aretacije napadalcev. Sledilo je še nekaj taktov vojaške glasbe, nakar so zvočniki utihnil.

Haroldu Kirkpatricku je postalo vroče. Če ga odkrijejo, je pred naglim sodiščem zapisan gotovi smrti že zato, ker se ni javil.

Komaj pet minut pozneje so se zvočniki na cestah zopet oglasili:

»Pozor, pozor! Povedali bomo imena tistih, ki so bili kaznovani s smrtjo, ker so javno izrazili svojo solidarnost z napadalcem. Iz radijskih zvočnikov so z mrko enoličnostjo prihajala imena žrtve. Seznam so brali petnajst minut. Cele družine, očetje, matere in otroci so žele biti ubiti. Nihče ni verjel, da so kar vsi, z otroki vred, zares »javno izrazili svojo solidarnost z napadalcem.«

V vozu cestne železnice so vsi molčali; val groze je šel čez nje. Vsi so slutili, da velja od tega trenutka le še zakon — anarhičnega brezpravnja.

Radio in časniki so vsak dan razglašali sezname novih žrtv in odkrito grozili, da ne bodo nehal streljati talcev, dokler ne bodo odkriti napadalc. Na Vavlavovem trgu so Nemci razstavili v izložbah predmete, ki so jih odvrgli atentatorji: brzostrelko, revolver, kapo, bluzo in kolo.

Osmi dan — bilo je 4. julija — je radijski napovedovalec namesto besede »napadalec« razbil izraz »morilci«. Nacistični hierarh je torej poginil.

Poginil je pravzaprav že drugi dan po napadu, Nemci pa so njegovo smrt šest dni prikrivali. Profesora dr. Dick in dr. Holbaum sta se na kirurški kliniki na Bulovki zmantrudila, da bi partajevskemu borcu rešila življenje.

Neko jutro je začelo že navsezgodaj ne-pričakovano pokati na Karlovem namesti. Nemci so izsledili atentatorje. Tisti, ki je vrgel na Heydricha bombo, je bil trikrat ranjen. Služkinja nekega zdravnika, ki je skrivaj zdravil ranjenca, je po neprevidnosti izblebetala skrivnostno nepravilno ušesom.

Atentatorji so se zabarikadirali v arbski pravoslavni cerkvi. Hrbit so jim varovale

TO JE BIL KRVNIK ČESKEGA LJUDSTVA HEYDRICH V ZOPRNM OBRAZU TEGA NACISTIČNEGA OBLASTNIKA SE SKRIVA VSE TISTO, KAR JE PRINASALA NEMSKA OKUPACIJA! PO — PO ATENTATU SO NEMCI PRIČELI S PRAVO STRAHOVLADO V ČESKOSLOVAŠKEM PROTEKTORATU. VAS LIDICE JE BILA PRVA ŽRTEV PODIVJANIH NACISTOV. ČEHI SO OB OBLETNICI STRAŠNEGA DOGODKA IZDALI POSEBNE POSTERNE ZNAMKE

visoke stavbe, na katere se cerkev naslanja. Pod ognjem jim je bilo treba držati le široko stopnišče, odprto na Karlov trg. Streljali so s kora. V cerkvi je bilo pet ali šest ljudi s strojnico, bombami in radijsko oddajno postajo. Nemci so jih hoteli za vsako ceno dobiti žive v roke.

Boj je trajal od štirih zjutraj do pol enajstih pred poldnem, ko je obkoljenim v cerkvi zmanjkalo municije. Zadnje krogle so si prihranili zase.

Nemci so, izvedeli tudi, da so bili napadalc Cehi, ki so prišli iz Anglije in se spuštali kot padalci. Pred atentatom jih je skrivaj župnik v vasi Lidicah, kakih osem kilometrov od Prage.

Župnika so nacisti ustrelili, vas pa razdejali, da ni ostal kamen na kamnu, kakor nekoč Rimljani Kartagino v Afriki.

Množičnemu pokolu pa še vedno ni bilo kraja. Do konca leta 1942 je bilo brez tožnika in sodnika pomorenih 1881 ljudi. Toliko so jih povedali po zvočnikih in časnikih. V tem številu pa ni še kdo ve koliko tisočev neznanih žrtv, ki so jih nemški nacisti polovili po ulicah in jih uničili po koncentracijskih taboriščih.

Ivo Pirkovič

Op.: Poleg drugih virov je služilo piscu članka zgled tudi zanimiva pripoved o pripravi atentata dr. Janeza Preslja, ki se mu lepo odziva. Tuje mo

Tingl-tangl na svetovni razstavi

MANEKEN — PIS, FANTEK, KI BREZ SRAMU LULA NOC IN DAN PRED OČMI STEVILNIH RADOVEDNIH TURISTOV SREDI BRUSLJA, JE SMRKOVEČ PROTI VSEM TISTIM OBČASNIM ATRAKCIJAM, KI JIH JE RODIL EXPO — 1958, KOT SE NA KRAJTO REČE SVETOVNI RAZSTAVI V BRUSLJU.

DISKRETNJI »SINTARJI«

Med take senzacije so do nedavnega šteli mačke, ki niso dale spali gospodu baronu Moensu de Fernigu, generalnemu komisarju svetovne razstave. Seveda zadeva z mački ne bi bila tako zapletena, če bi imele te mačke svoj dom in gospodarje. Kajpak, sto tisoč potepuških mačk je bilo vendarle preveč za tako human okvir svetovne razstave. »Sintarji« so diskretno zavijali rokave, tu pa tam kakšno mačko podtaknili francoski nacionalni kuhinji in mestu je bilo rešeno nadloga. Diskretni ni bila za gospoda barona brez pomena, saj so se dolgočasne damice vseh letnih časov znašle brez prelitih solza sredi pozornosti vsakega sveta.

TRI STO KONGRESOV

Pri sestavljanju programa je prireditelj računai z vrsto kongresov in kot vse kaže, se v računih ni dosti zmotil. V pol leta bo v Bruslju 300 kongresov, ki jim bo prisostvovalo skupaj 200.000 obseleženecv. Programi bodo razdeljeni na 1200 kongresnih dni, kar se pravi, da bo na dan šest kongresov. Na kongresih bodo obravnavali, vse kar teži in ne teži človeštva, od medicinske preko socialnih vprašanj, tehnike, znanosti in umetnosti do čisto navadnih evropskih problemov.

VAŽNE SO VIRE

Dostojal je večino obiskovalcev — in številu to-čih, pravijo — se suče že okrog 15 milijonov — najprej pobožno ogledala Atomum, potem pa je trumoma odhitela občudovat spuštnike v ruski paviljon, in prva pot od tam! Mnogičla si brez sramu (kaj kakaj so inozemci!) namaka otečene noge v bazenu sredi trga, potem pa zavije v največje okroglo stavbo na svetu — v ameriški paviljon, in če boste potem vprašali povprečnega obiskovalca, kaj vse

je videl v paviljonu, bo večina začela najprej opravljati tisti enajst vrb, ki so se jim arhitektu spretno ognili in jih pustili rasti tam, kjer so pognale iz zemlje. Tako je baje zahteval otočni kralj, kot pravijo mlademu Baudouinu I., ker sta pod temi drevesi v času mednarodne razstave v Bruslju l 1935 zaplesala Leopold III. in kraljica Astrid.

BLEDA MEDALJA

Vsaka medalja ima dve plati in druga stran bruselske zmote je kila, železa in aluminija, po kateri je spejanih 25 kilometrov cest, je park atrakcij — veselilni prostor. Tamkaj naj bi se namreč dvanajst utrujenih obiskovalcev spočil od zasrbljenosti nad človekovimi stvaritvami in nad atomskim tatom. Toda naj se je prireditelj še tako namučil, drugi namen se mu ni posrečil. Druga stran kolajne je zelo blede in morda samo za spoznanje boljša od čisto navadnega Luna parka, ki zasleduje žeganja po večjih in malo manjših evropskih mestih.

NAREZEK NAMESTO STOPNICE

Mednarodni variete »Paladium« je eden izmed redkih zabavnih objektov, za katerega ni treba plačati vstopnine in katerega za je navkljub vsemu vredno ogledati. Pet tisoč gledalcev, kolikor jih z veliko rezervno sprejme variete, se najprej ne more naštuditi razkošnega programa in ljubim pisalnikom, katerim se iznenada spodmaknejo tla. Pod odrom je ogromen plavalni bazen, v katerem zaplešejo balietke v vodi. Fantastičen program podigajo curki vode, osvetljeni v vseh niansah. Skratka, vse je tako čudovito lepo, da človek mimogrede pozabi na stvarnost. Ta pa, žal, neusmiljeno brska po listini, iz katere je treba, brez diskusije, odšteti najmanj 60 frankov za prigrizek, ki je spretno skrit za »prost vstop«.

ROBOT IN KRALJICA

Tu so potem še Cinerama (ne cirkarama — kino v krogu) z visoko vstopnino, ki je 27 let starega belgijskega kralja tako navdušila, da si je »šesdem svetovnih čudev« ogledal kar dvakrat. Za 15 frankov je moč vedeti švicarskega robota, ki govori, misli, odgovarja na vprašanja, hodi in se klanja, kadl, igra ustno harmoniko in za slovo stisne dlan, kot je to storil ob otvoritvi belgijski kraljici.

UMAZANI MARSOVCI

Sredi veseličnega prostora je tajinstveno usmerjena v nebo raketa — iz lesonita. Kaj vse se v njej v resnici godi, se še ne ve povsem natančno, ker se je do miselnemu podjetniku pri stvari nekaj zataknilo. Raketa vesoljstva je začela ordinirati šele konec junija.

Takrat, ko nas je nekaj kranjev stikalo okrog nje, smo videli v črni klobasni žabe oblečene marsovce, ki so strokovno s francosom v roki pritrjevali stopnišče. Vendar pa nikakor niso dopolnjevali še kolikor toliko atrakcijske reklamo. Pravilo, da je v tej raketi prostora za 75 ljudi (vsak mora plačati 20 frankov), ki si v 2 minutah in 30 sekundah razburilje vožnje v 12 nadstropje razgledajo po vsemirju in za konec dvakrat zaokrožijo okrog Lune.

MLADINI VSTOP PREPOVEDAN

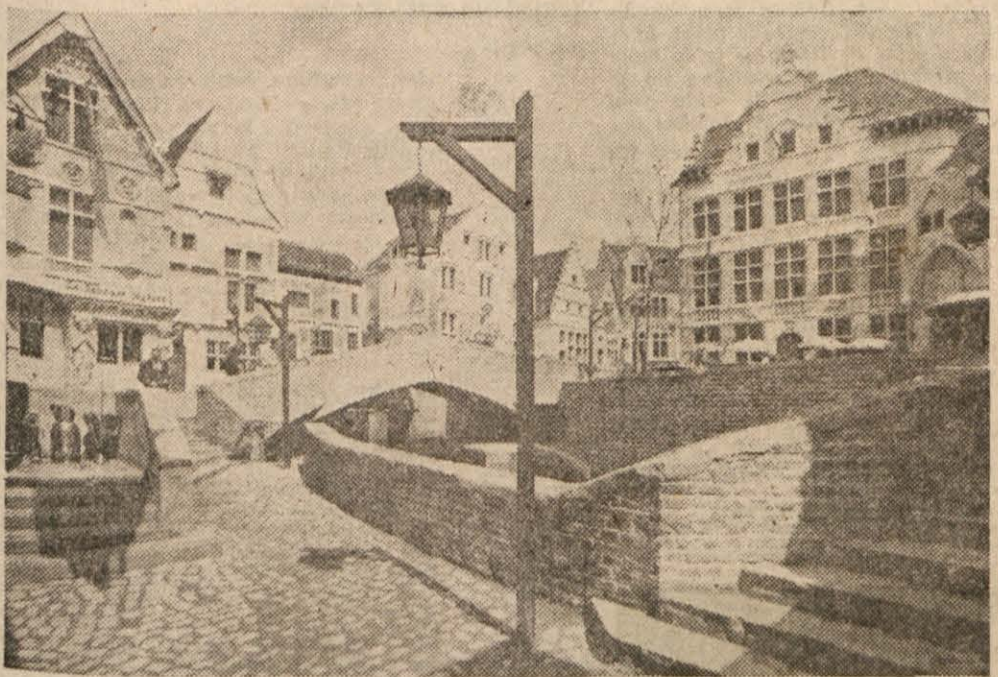
Stantarji se poslužujejo najmoderneje tonske tehnike, da bi zvalili iz žepov obiskovalcev kar največ frankov. Ker ni težko v tem hrupu naslediti domiselne reklame, smo, jasno, zavili tudi mi pod šotor, na katerem je skromno pisalo »La bella Clio in »Mladini vstop prepovedan. In? V stekleni krsti je ležalo dostojno oblečeno, izmučeno, bledolice truplo šenskega poretka in naveličano božalo čisto navadno kačo. Pri tem je fakirka s podplatit narahlo drsala po črepih steklenice za pivo. Vse to za 10 frankov.

CEVELI STEVILKA 63

Med množico vrtljakov, ki se blazno vrtijo in pri tem rišejo po nebu geometrične like samo za tiste, ki imajo dobre sluhe in ledje, je tudi največji človek na svetu. »Atlas«, kot ga reklamirajo, je visok 2,35 metra, tehtá 225 kilogramov, nosi čevlje številka 63 in potrebuje za obleko 1 metrov in pol blaga. Da je vse to res, od časa do časa polaja za reklamo skozi špranje svojo ogromno dlan, medtem ko se pri sosedu v »Sporting Palace« nemoteno boksajo tako izpodbudno, kot narekuje blagajnik in lastnik za bučno reklamo skritega ringa. Kdor se upa iz vrst obiskovalcev spraviti na tla kakšnega »znamenitga« boksarja, dobi visoko nagrado.

Seveda je zabavnih objektov, ki niso preveč sentimentalni do obiskovalcev svetovne razstave, precej. Toda naj jih bo že kolikor jih hoče biti, razen dveh treh izjem, ne dopolnjuje vrzdja na svetovni razstavi. Nasprotno, tisti, ki se na te stvari razumejo, trdijo, da ves ta »tingl-tangl« zmanjšuje plemenit namen svetovne razstave.

E. Hrausky

K BRUSELJSKEMU TINGL-TANGLU SODI TUDI »BELGIQUE JOYEUSE« — VESELA BELGIJA — IDILICNO BELGIJSKO MESTO IZ PLATVA IN GIPIŠA. KI NAJ BI POKAZALO, KAKO JE NELO »NEKOČ«. V LETIH OKROG 1900. ARHITEKTONSKO IN URBANISTIČNO JE ZADEVA USPELA, GLEDE ŽIVLJENJA PA JE TREBA, ZAL POVEDATI, DA SE JE STVAR SPREVRGLA V PREVEČ SKOMERCIALIZIRANI TEATER.

Čo se pripeti samo...

...V BELFASTU: za Indijo zgrajeno ladjo v tej angleški ladjedelnici je krstila žena tamkajšnjega konzula s kokosovim mlekom, pijačo, ki je pri Indijcih bolj v čišlih kot običajni šampanjec. Botra je razbila no ladjinem kljnu kokosov oreh.

...V LOS ANGELESU: dobrodelna organizacija za slepe otroke je razposlala lokalnim časopisom nujen poziv, naj dobrotniki nikar ne pošiljajo več zajčkov za darilo. Dobili so jih namreč že 2.345. Med drugim živalmi, ki so jih dobili otratudi dva velika udara

...V OLDENBURGU: plemenskem merjascu nekega kmeta se je posrečilo zapreti svojega gospodarja v hlev. Žival se je oprla na vrata in zapahnila zapah. Ker na njegove klice ni nihče prišel, je moral nesrečni kmet zlesti skozi okno, medtem pa ga je šegavi merjasec dobrotno opazoval.

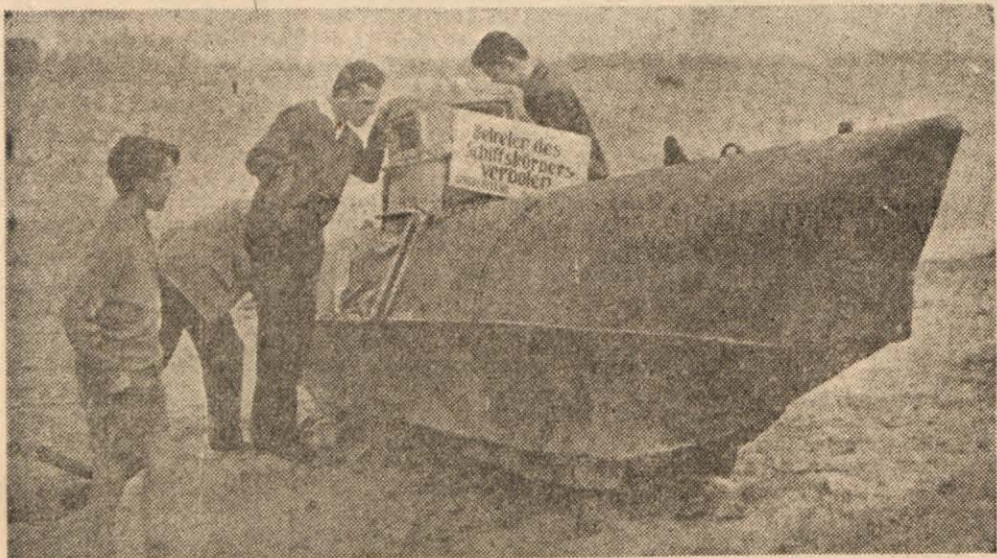

TUDI ANGLEŽI SO NARAVNOST ZALJUBLJENI V MALOLITRAŽNE AVTOMOBILE, TODA KONSTRUKTOR NOBEL JE PRESENETIL CELO TISTE, KI SO NAVAJENI NAJMANJSIH. SAM SI JE IZDELAL TA AVTOMOBIL, KI GA JE KRSTIL »AVTOMOBIL ZA WEEKEND«. PODOBEN JE SE NAJBOLJ KRIZANCU MED OTROŠKIM VOZILKOM IN FIATOM 600. VOZI PA LE...

Avto za weekend

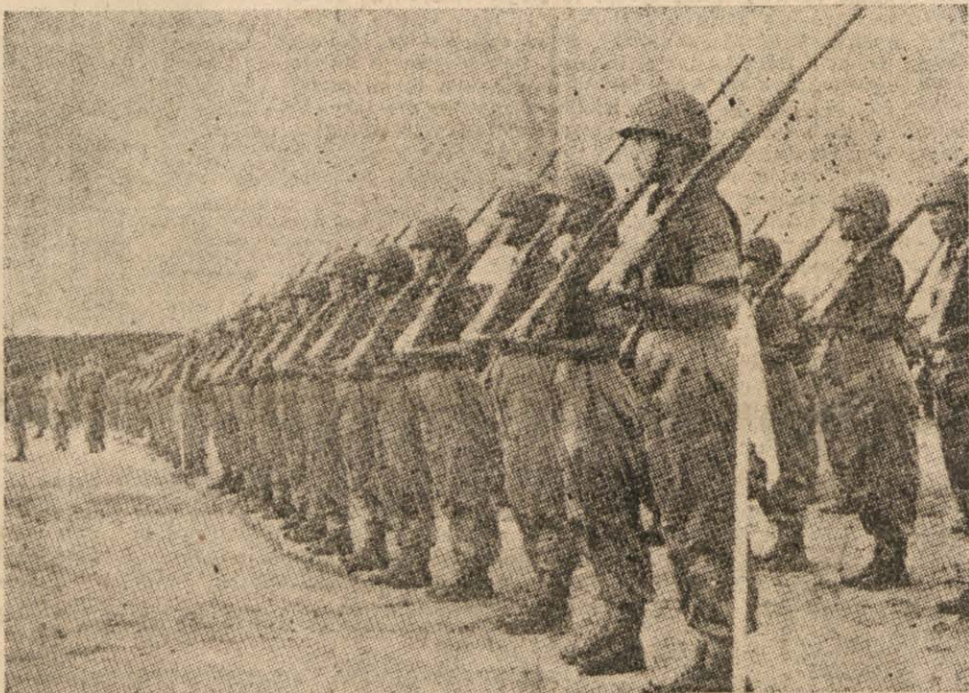

Po 13 letih je prišla na dan

...IN ZBUDILA SEVEDA PRECEJSNJO POZORNOST, KO JE 29. JUNIJA NEKA NEMSKA TOVORNA LADJA PLULA PO RENU SE JE V NJENO VLAČILNO VRV NEKAJ ZAPLETLO. — PO KREPKEM VLECENJU JE SPLULA NA POVRŠJE 10 METROV DOLGA PODMORNICA, KI SE JE POTOPILA V ZADNJIH DNEH VOJNE. S TEMI PODMORNICAMI SO SE NEMCI VECKRAT POSKUSALI PRITIHOTAPITI MED ZAVEZNIŠKE LADJE, SAJ SO BILE TAKO MAJHNE, DA SO RES BREZ TEZAV USLE POGLEDU BUDNIH STRAŽARJEV IN SO JIH TUDI PODVODNE PRISLUŠKOVALNE NAPRAVE LE TEZKO ZASLEDILE.

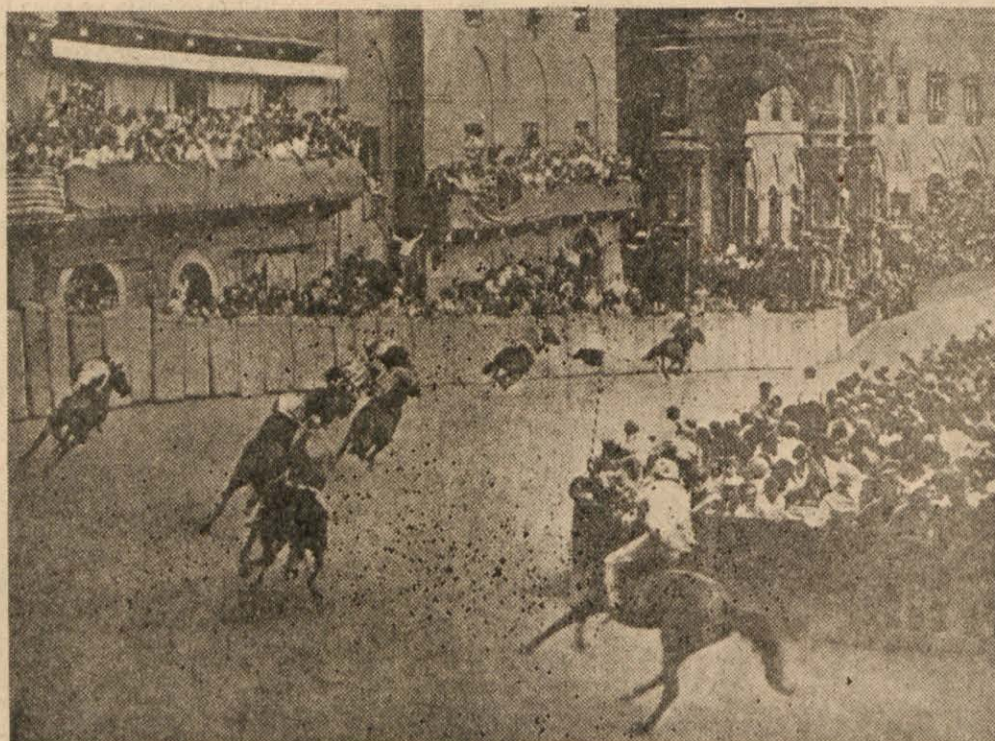
Kubanska H-bomba

TO IME SO CASOPISI NADELI 2-LETNI PLESALKI, KI JE PO PRECEJ ZAPLETENI POTI PRIŠLA S KUBE NA DESKE ZNA- NEGA PARISKEGA GLEDALISCA FOLIES BERGERE. — CHELO ALONSO, KOT SE PIŠE, JE NAM- REC TAKO NAVDUŠILA NEKEGA MALAJŠKEGA PRINCA, DA JO JE POVABIL ZA TRI MESECE K SEBI IN JO SEZNANIL Z DRU- ZINO. VSE JE BIL O Z NARED ZA POROKO, TODA V ZADNJEM TREUTKU JI JE NEKDO OME- NIL, DA IMA NJEN BODOCI MOZ PO OBIČAJU PRAVICO VZETI TUDI DRUGO IN TRETJO ŽENO. KER SE TEMU »LEPEMU« OBI- ČAJU NI HOTEL ODPOVEDATI, JE TEMPERAMENTNA CHELO REKLA ZBOGOM IN NAMESTO NA KUBO, ODPOTOVALA V PARIZ.

Pripravljene so tudi na boj...

BURMANSKA ARMADA NIMA ZENSKIH ODDELKOV LE ZA PO- MOŽNO VOJNO SLUŽBO, MARVEČ TUDI MED SVOJIMI ELIT- NIMI PEHOTNIMI ENOTAMI IN LAHKO VERJAMEMO, DA SO STRUMNE VOJŠČAKINJE TRDNO ODLOČENE BRANITI NEZA- VISNOST SVOJE DRŽAVE.

Nekoč upornik, zdaj pa operni pevec

GOTOVO SE SE SPOMINJATE IMENA WESTERLING. KMALU PO OSAMOSVOJITVI INDONE- ZIJSKE REPUBLIKE JE TA POL- KOVNIK NA ČELU DOBRO OR- GANIZIRANE ARMADNE FANA- TIČNIH MUSLIMANOV IN NIZO- ZENSKIH DEZERTERJEV VODIL UPOR PROTI MLADI DRŽAVI. NI MU USPELO IN INDONEZIJS- KA VLADA GA JE PREGANJA- LA ZARADI GROZOVITOSTI, KI JIH JE POČEL POČASI SE JE NJEGOVNO IME IZGUBILO IN ZATO JE TOLIKO BOLJ PRESE- NETLJIVA VEST, DA SE JE ZDAJ WESTERLING NENADOMA POJAVIL V VLOGI OPERNEGA PEVCA. TENORISTA, KI IMA NA ODPU SE SLABŠE USPEHE, KOT JIH JE IMEL V POLITIKI. VEN- GAR JE MOŽ NEVERJETNO UZTRAJEN. NJEGOV UČITELJ PRavi, DA IMA PRED SEROJ SE LEPO BODOČNOST, PRED- SEM ZATO, KER IMA VELI- KO USLNO VOTLINO, VELIK GLASOVNI OBSEG IN POSEBNO MOČNA PLJUČA.

TT TEDENSKA TRIBUNA

● Ker sem zainteresiran za dopisno ekonomsko šolo, vas prosim, da mi posredujete odgovore na naslednja vprašanja: Kdo se lahko vpiše na dopisno ekonomsko šolo in ali mora imeti 4 razrede gimnazije? Kdaj in kam se moram prijaviti? Kako poteka pouk? Ali omo- goča ta šola nadaljnji študij na fakulteti?

Marija Obu, Celje

Dopisna ekonomska srednja šola pripravlja dopisnike za privatne iz- pite na rednih ESS.

V dopisno ekonomsko srednjo šolo se lahko za sedaj vpišejo samo člani Zveze borcev ali otroci radlih borcev in aktivistov NOB.

Za tiste, ki nimajo zadostne izo- brazbe — 4 gimnazije — je šola organizirala »pripravljalni tečaj« kjer predelajo snov 4 gimnazij in štirih predmetov, in sicer: mate- matike, slovenščine, zemljepisa in kemije. Če iz teh predmetov naredijo izpite, se lahko vpišejo v I. letnik DESS, kar velja samo za vstop v DESS.

Tiskovine za vpis (prijava, pojasnila za vpis in izjava) dobi jo člani ZB na okrajnih ali občinskih odborih ZB.

Dopisnik DESS dobi tedensko skripto po pošti na dom v vsemi potrebnimi navodili in navštev za učenje in izdelavo nalog. Takoj ob vpisu dobi kandidat matično številko, ki jo skozi vsa leta šolanja uporablja pri vseh dopisih in nalogah, ki jih pošilja svojim profesorjem v popravo.

Nadalje je šola organizirala inštrukcijske skupine, na kate- rih se iz težjih predmetov kandidatom razlaga snov, ter me- sečne seminarje, ki pomenijo kontrolo učenja. Poleg tega so ob zaključku prvega semestra vsakega šolskega leta kolokviji, kjer pokaže kandidat svoje znanje čez celotno snov semestra in se tako pripravi za privatne izpite na matičnih ESS. Šolsko leto se traja od februarja do januarja prihodnjega leta.

Iz dopisne ekonomske srednje šole se lahko kandidati vpi- šejo na ekonomsko ali pravno fakulteto.

FRANC POKOVEC, direktor dopisne ekon. šole

● Ker se zanimam za jazz glasbo, bi rad vedel katere vrste jazz obstajajo in kateri so važnejši izva- jalci te glasbe? Tudi bi rad vedel, kdo je prvi uvedel jazz in kaj je šanson.

DRAGO JEMEC, Trzin

Najširša ločitev jazza je v »hot-jazz« in v »cool-jazz«. Za »hot« (angl. vroče) bi bilo na kratko značilno tole: ritmič- na razgibanost, temperament, vibriranje, pogostna uporaba dušilec pri trobilih (»sua-oua« stil v orkestru Duke Elling- tona). »Cool« spoznamo po tem, da je rit- mično manj poudarjen, razsumski in, kot že beseda sama pove, hladen. Ton je ra- ven, vibracij skoraj ni. Pianist ne spre- mlja solista nepretrgoma, temveč se po- krepi njegovo improvizacijo z ustrezajo- čim akordom. Ne gre pa trditi, da je »hot« črna smer in, da igrajo »cool« samo belci. — Druga razvrstitev je ločitev v stile. Za vsak stil je značilna ritmična ali melodična posebnost, način poudarjanja pri tolkalih, spre- mja pianista, način improvizacije in dostikrat tudi sestava sku- pine. Nekaj najbolj znanih in značilnih stilov: New Orleans Blues, Dixieland, Swing, Cool, Be-Bop, West-Coast, East-Coast. Razvrstitev v stile je včasih zelo težka in vam bi priporočal, da si ogledate odlične tabele v Berendijevi knjigi »Das Jazzbuch«.

Če bi hotel našeti najvažnejše izvajalce jazza, bi šlo njihove številke v desetine. V zgodovini jazza pa bodo ostali brez dvoma Joe »King« Oliver, Louis Armstrong, Essie Smith, Bix Be- derbecke, Fats Waller, Billie Holiday, Art Tatum, Charlie Par- ker, Miles Davies in Gerry Mulligan. Kot vodje orkestrrov pa se zaslovijo: Duke Ellington, Benny Goodman, Count Basie, Wood- Herman, Stan Kenton in Dixie Gillespie. Seveda so to le veli- kani jazza.

Kdo je prvi uvedel jazz? Nihče. Jazz se je počasi rojeval iz desetine elementov ob koncu 19. stoletja. Vemo le, da je bila ena prvih grup najbrž »Buddy Bolden's jazz band«. Edina slika njegovega ansambla, ki je ohranjena, je iz leta 1895. Ste- dila so mu skupine, ki so jih vodili trombonist Frankie Duson (ali Dusen), kornetist Willie »Bunk« Johnson, klarinetist Loui- Nelson in drugi. Od leta 1915 dalje pa že lahko govorimo o »pravem jazzu«. Gramofonski posnetki teh prvih grup so prava redkost, največ je ohranjenih fotografij.

Šanson je francoski izraz (chanson — pesem, popevka) za popevko. Popevke so, na primer, skladbe, ki jih pojejo Frank Sinatra, Doris Day, Catherina Valente in pri nas Ivo Robić ali Marjana Držaj. Včasih uporabljamo tudi izraz »slagers«.

STANKO IVANC, zmagovalec oddaje

»Spoznavaj svet in domovino«

● Zanima me, kako globoko lahko plujejo pod- mornice in kakšno največjo globino so dosegle? Kako naraščajo pritiski vode z globino in kolikšni so v veli- kih globlinah na primer 3.000 ali 4.000 metrov? Ali bi se lahko batiskaf, ki bi ga obtežili, dvignil iz globine 3.000 metrov, če bi tam uteži odvrnil? Zanima me, kako bi bilo mogoče narediti podmornico, da bi plula v velikanskih globlinah, in zakaj je še niso naredili?

TONE JEZERNIK, Ljubljana, Cigaletova ul. 9

Na prvo vprašanje vam ne moremo točno odgovoriti, ker se podmornice do zdaj le vojne ladje in njihove zmogljivosti admiralitete vseh držav skrbno skrivajo. V drugi svetovni vojni je veljalo, da lahko podmornica pluje v globlini do 80 metrov, potopila pa se je lahko tudi že globlje, do 200 metrov, od koder se je dvigala z izpraznjenjem vodnega balasta. Te globline so povojne podmornice gotovo znatno presegle, saj se je vsa dejavnost konstruktorjev usmerila v rešitev tega problema, ki je za podmornice življenjske važnosti. Le v velikih globlinah je varna pred iskalnimi napravami ladij, ki je prega- njajo in njihovim orožjem. Pritisk vode z globino sorazmerno narašča, in sicer za vsakih 10 metrov približno za 1 atmosfero to je za 1 kg na kvadratni centimeter. Pritisk v globlini 4.000 metrov bi bil tedaj 400 atmosfer ali 400 kilogramov na kvadratni centimeter. Največje globline so dosegli z batiskafom prav tako kot Vi sprašujete, namreč, da so ga obtežili in v veliki globini balast odvrli. Da do danes še niso skonstruirali podmornice ki se ne bi le potopila, marveč tudi plula v velikih globlinah je vzrok predvsem v tem, da je silno težko izdelati tesnila, ki bi se lahko upirala tem visokim pritiskom, da voda ne bi vdrla v pogonske stroje.

UREDNIŠTVO

● Kakšne bi bile možnosti taborjenja v pragozd- Peručica, kako je z vodo; z zvezami itd.

VRBNJAK JANEZ, študent, Ljubljana

Na dnu Peručice, ki je pravzaprav ob- sežna dolina, obrasla z ogromnim konti- nentalnim rastlinjem, je nekaj manjših jas, ki jih v Bosni imenujemo »čairi«. Te jase so zelo prikladne za taborjenje. Skozi pragozd teče tudi potok Peručica, ... je neverjetno hladen.

Do teh jas se lahko pride navpično navzdol od male vasice Mrkalj Klade, ki je na severnem robu pragozda, odda- ljeno od zgodovinskega Tjentišta na Su- tjeski okoli 3—4 ure hoda.

Zveze s Tjentištem so zadovoljive, še posebno sedaj, ko je zgrajena cesta Foča—Gacko. Sarajevsko podjetje »Putnik« vzdr- žuje vsak dan zvezo z avtobusi na progi Sarajevo—Dubrovnik, ki gre skozi ta kraj. Lahko ga greste tudi z vlakom do Foče, ki je oddaljena od Tjentišta 28 kilometrov.

Cas, ki je prikladen za taborjenje na področju Magliča, kjer je tudi Peručica, je samo mesec dni in pol in to v juliju in prvi polovici avgusta. V drugem času planincem in turistom ne priporočajo izletov v te kraje zaradi ostrega podnebja in hitro menjajočega se vremena.

MIRO JANCIC, novinar, Sarajevo

Neguimo kopalne obleke!

Začnimo z nyonskimi oblekami. Z najimi ravnamo prav tako kot z negavičami. Po kopanju jih izpiramo v mlačni — nikdar pa ne v vroči vodi, jih lahko stisnemo in če le mogoče položimo, ne pa obesimo, da se osuše.

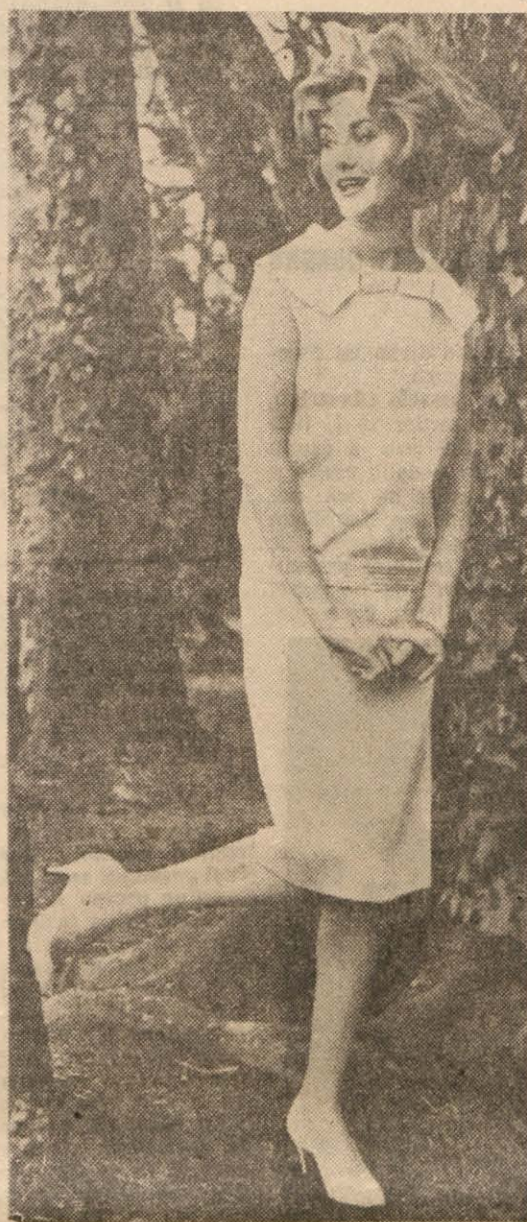
Kopalne obleke, ki imajo vtakane gumijaste niti, imajo dosti sovražnikov: močno sonce, maščoba, znoj, razna sredstva za čiščenje madežev in bencin. Tudi kemično čiščenje jim ne prija. Nikdar jih ne sušimo v hudem soncu, iz zdravstvenih razlogov tudi ne na telesu. Po vsaki uporabi naj bi jih skrbno izpirali v čisti vodi in jih položili na toplo v senco. Umazane kopalne obleke peremo z lahkim pralnim sredstvom brez luga. Ne smemo jih iztisniti ali ožemati. Voda naj se sama odteka.

Lastex-obleke so zelo občutljive. Ne kupujemo pretesnih kopalnih oblek, ker se preveč raztegnejo. Nikdar ne smemo pustiti ležati mokre, takoj jo je treba posušiti! Ob koncu kopalne sezone je najbolje, da vse vrste kopalnih oblek, še posebno, pa volnene, s katerimi smo se kopali v morju, temeljito izpiramo v čisti vodi, sicer bi nam sol prežrla tkivo.

● Kopalne plašče kot vse predmete iz gume peremo v mlačni milnici in jih počasi posušimo v senci. Med predmete položimo krpo, da se ne sprimejo. Nato jih napudramo s smukcem. In pazimo, da do gumija ne pride huda maza!

● Kopalne plašče in frotirje moramo večkrat izplakniti, sem in tja jih tudi prekuhamo. Namočimo jih za 8 ur v prestand, nikakor pa ne v vroči vodi. Zelo umazana mesta nam dargemo z milom ali pralnim

Zaj, morje ni za vse ljudi — to bi morali vedeti bolniki s srčnimi okvarami in slabimi žilci. Preveč sonca naenkrat lahko zelo kvarno vpliva na zdravje. Iz tega sledi, da bi se bolehniki ljudje morali prej posvetovati z zdravnikom, kakšno podnebje je zanje najbolj primerno. Ali ste že kdaj pomislili na to in sto prelepih koticov na deželi, kamor so hodili na počitnice že vaši starši? Zakaj ne bi družine popeljali, recimo, na kamniško stran — tudi s šotorom, če ga imate. Ne ustrašite se nestalnega vremena, dež in za njim sonce ugodneje vplivata na zdravje kot stalna sončna pripeka.

MLADOSTEN PLATNEN KOSTUM ZA POLETNE DNI

Žeja?...

Moderne pijače so odlične, barvaste, svežine — z dodatki rastlin, sadja, zelenjave in včasih tudi žganih pijač.

Po naslednjih navodilih si lahko sami pripravimo sadne in mlečne napoje za velike in male, da nas bodo prijetno osvežili v teh žadovitih poletnih dneh.

PIJACA IZ GROZDNEGA IN ORANŽEVEGA SOKA

Za 6 kozarec potrebujemo:
150 g sladkorja
1 velik kozarec grozdnega soka

1 kozarec oranžnega soka
1 steklenico Radenske (ali druge) mineralne vode.

Sladkor raztopimo v vodi, naj vre tri minute. Potem naj se ohladi. Ohlajenemu dodamo sadne sokove in dobro premešamo. Tako naj stoji na hladnem in šele tik preden pijačo ponudimo, ji dodamo dobro ohlajeno slatino.

HLADILNA META

Za velik kozarec te pijače potrebujemo:

Radensko (ali drugo) slatino
1 jedilno žlico sirupa, pripravljene iz mete
1 tenak reženj pomaranče
1 kosček ledu

V velik kozarec vlijemo metov sok, slatino, dodamo kot okras pomarančno rezino in liste sveže mete. Pijača bo bolj imenitna, če vržemo vanjo še kosček ledu in če jo srebrljamo skozi slamico.

POMARANČNI PUNC

Za eno osebo:
1/4 kozarca pomarančnega soka

3/4 kozarca mleka
1 žlica ruma
1 žlica sladkorja prahu

Vse dodatke v lončku dobro stepamo. Do uporabe naj bo pijača na hladnem. Preden jo ponudimo, jo spet dobro premešamo.

CAJ Z METO

Čajnik izplaknemo z vrelo vodo. Vanj usujemo toliko čajnih žličk dobrega čaja, kolikor bo gostov. Čez ulijemo vrelo vodo, da bo čaja za vse dovolj. Tako naj stoji pol ure. Potem ga z žlico zmešamo in precedimo v skledo, v katero smo dali žličko sladkorja in poln žlico sveže mete na osebno. Premešamo. Naj se namaka, dokler se popolnoma ne ohladi. Potem pijačo prelujemo v stekleni vrč za vodo in jo ponudimo.

nudimo v velikih kozarcih, morda celo s kosčki ledu. Vrh pijače naj plava kot okrasek metov list.

PRETEPENA LIMONADA

Za 1 kozarec:
1 limona
1 srednja žlica sladkorja v prahu

sneg iz 1/2 beljaka
1 kosček ledu
2 lista kadulje
1 kozareček mleka

Limono stisnemo in sok zmešamo z mlekom. Osladimo in dodamo trd sneg iz beljaka. Vse premešamo in vlijemo v velik kozarec. Vanj spustimo kosček ledu. Okrasimo z dvema listoma kadulje in ponudimo s

slamico. To je izvrstna pijača, samo zelo hladna naj bo. Kar se tiče sladkorja — če smo bolj sladkosnedni, si ga privoščimo dve žlici namesto ene!

META Z RUMOM

Pripravimo sirup iz sladkorja in malo vode (dve srednji žlici za zelo velik kozarec). Dodajmo pet ali šest svežih metovih listov. Naj se namakajo tako dolgo, da dobimo sirup okus po meti. Prilijmo prav majhen ko-

zarček ruma, jedilno žlico pomarančnega soka in dva ali tri rezine breskve. V kozarec damo tudi zdrobljenega ledu. Okrasimo z meto in ponudimo s slamico.

Kaj, ko bi se za kakšno večjo domačo slavnost enkrat ne naliveali po mili stari navadi s celim potokom vina, ampak bi pripravili pijačo po novem, boljše, ki bi zadostovala že v manjši količini? Izberimo med naslednjimi!

BOVLA

Za 12 oseb:
1 steklenica belega vina
1 steklenica črnega vina
1/2 steklenice kisle vode
1 kosček cimeta
3/4 kg breskev
10 dkg sladkorja
1/4 l mlačne vode

Breskve olupimo in narežemo na kosčke. Dodamo mlačno vodo in sladkor in pustimo, da se stopi. V veliko posodo vlijemo oboje vino, kisel vodo, cimet, breskve s sladkim sokom in pustimo, da se vse skupaj namaka kako uro na hladnem, najbolje je postaviti posodo v škafo z ledom. Preden ponudimo, dobro premešamo in pridamo pijači nekaj kosčkov ledu, da je res prav hladna.

PENEČA SE PIJACA

Za 4 osebe:
1 steklenica vina, ki se peni
1/2 kg breskev ali jagod
1 kozareček konjaka
1 žlica sladkorja v prahu

Oplupljene breskve narežemo na majhne kosčke. Denimo jih v vrč. Dodajmo sladkor in konjak. Tako naj se namaka dve uri. Preden ponudimo, dodajmo hladnega, penčega se vina.

SLADOKUŠCEM

Za 12 oseb:
3 steklenice črnega vina
1 1/2 l kisle vode
6 rezin pomaranče in limone
10 dkg malin
1 banana
3 velike žlice sladkorja
1 dl pomarančnega likerja
1 dl jagodovega sirupa
1 vejica sveže mete

V velikem vrču naj se dve uri namakajo: pomarančne in limonine rezine, meta, maline, na kosčke narezana banana in sladkor. Potem prilijmo pomarančni liker, jagodov sirup, vino in kisel vodo. Dobro premešamo in ponudimo z ledom.

...zdaj pa na zdravje!

„Sodobno gospodinjstvo“ šte. 6

V uvodniku 8. številke piše direktor CZNG. Žilva Beltram o različenem gospodinskem izobraževanju pri nas. Revija prinaša zanimiv članek o rezultatih ankete o poslovanju trgovin, ki jo je med potrošniki razpisal Okrajni zavod za pospeševanje gospodinjstva v Celju.

Danes, ko urejamo mehanizirane pralnice, bo dobrodošel članek o pralnih strojih, ki mu bo sledilo nadaljevanje v prihodnji številki revije.

Rubrika »Stanovanje in oprema« je v tej številki bogato zastopana. Vladimir Mušič piše o stanovanjski kulturi, ing. Seta Jurkovič pa objavlja navodila za izdelavo kombiniranih omaric. Načrt za te omarice lahko naročniki dobijo v uredništvu.

Tudi rubrika »Prehrana« je bogata. Tu najdemo prispevek o skrajšanem času kuhanja pri uporabi industrijsko obdelanih živil in prispevek o prehrani v starosti. Bralke bodo vselej poletnih jedilnikov in navodil za konzerviranje. Tiste, ki radi pletejo, pa bodo našle v reviji navodila za pletenje.

Revijo izdaja Centralni zavod za napredek gospodinjstva, Ljubljana, Miklošičeva 4. Letna naročnina znaša 400 dinarjev.

O RAHITISU

Prav gotovo se je nekdanji domači zdravnik vozil z odprtimi očmi prirodoslovca na svojem kolesu po mestu in po deželi. Srečeval in opazoval je blede meščanske in delavske otroke, opazoval je zagorele ciganke — nagbe in razveselil se je rdečeličnih kmečkih kratkosrajčnikov.

Oboji so se do mile volje nasešali materinega mleka, poleg tega so jedli vseprek, kar jim je prišlo pod zob, kar je nudilo polje in dala kaša. Ves dan so bili na

prostem, v luči in na soncu. Pri njih ni zdravnik videval štirioglatih glav s trikotnimi obrazci, ki so klavno kukali izza malih, zamreženih okenc »hišice« — ne hiše, ni opazoval ne »kurjih«, ne »čevljarških prsi«, ne zvilih hrbtenic in upognjenih udov in toliko meril kot v mestih. In pričel je svetovati svojim varovancem po mestu: razgalite otroke, oblačite jih lahno, dajte jim, dajajte jim presno hrano. Iz prvih osnov sodobne in s tem tudi protirahitidne nege otroke so se razvile nove smeri, iz umne uporabe preprosti opazovanj zdravnik prirodoslovca, kar vse je postalo temelj socialnega zdravstva, zlasti socialnega otroškega zdravstva.

KAKO RAZPOZNAMO RAHITIS PRI OTROKU?

Nekako okrog tretjega meseca, včasih tudi prej, pa celo kmalu po rojstvu opazimo, da sicer doslej veseli in zadovoljen dojenček nenadoma postane otožen, včasih tudi prav cmarav in živčen — skratka, da z njim nekaj ni v redu. Močno se prične potiti v glavo, tako da je njegovo vzglavje čez noč in tudi čez dan mokro. Na zgledu mu prično izpadati lasje, ker neprestano vrtil in suče glavo. Če potipamo glavo na zaglavju, potem že tudi opazimo, da postaja zaglavna kost mehkejša, včasih so mehkejša tudi druge kosti na krovu lobanje, zlasti pa so mehki robovi imenovanih lobanjskih mečav, zaglavje se splotči, in mislimo, da je le požeženo.

Večinoma je otrok takrat tudi že nekoliko bledel. Če ga opazujemo naprej, potem na prsnem košu zapazimo tele spremembe: zdi se nam nekam bolj ploščat, kakor da bi se razlezel v širino, nič več ni tako lepo okroglo obokan, kakor je bil prej. In razumljivo je, da se je zaradi tega v zgornjem delu trebuha nekam povečal, tako da se nam zdi, kakor da bi bil »žabji«. Če potipamo rebra ne rebrnih lokih, se nam zdijo mehka in nekam prelahko jih upognemo. Tam, kjer se njihovi hrustančasti deli stika s koščeni, rebra otečejo v okroglaste odeljence, ki so tako razporejeni, kakor jagode na debelem starinskem moliku. Zato temu znaku pravimo tudi »prsi na jagode«. Tudi vidimo včasih, da so prsi čez sredo tega venea vrte v posebno brazdo.

Na rokah in nogah opazimo, da so čez členke in zapestjih in nartih debelejša kot pri zdravem otroku, prav tako se nam zdijo kolena in komolci. Drugih znakov — razen tega, da je otrok

nekam len, da tako živahno ne giblje z ročicami in da leži kar tjavdan, da je ves nekam mehak in kar nekam voščen — pri tej, sicer že precej hudi obliki mehkih kosti po navadi ne opazimo.

Če se zdaj ne nudimo otroku prave pomoči, potem gre bolezen svojo pogubno pot naprej. Zavedati pa se moramo, da v tej stopnji mehke kosti še razmeroma lahko in brez opaznih hujših posledic pozdravimo. Kasneje pa to storimo teže in ne povsem z uspehom ter namesto lepega otro-

PRED ODHODOM NA DOPUST
NE POZABI NA

Original Tschamiba-Fii

Dr. Marij Avčin

se ukrivi, na rokah vidimo debele in nerodne sklepe v zapestju in komolcih.

Noge postanejo kot sablja ukrivljene nazaj, vstran se ukrivijo na »o« ali pa navznoter, tako da so kolena »iksasta«. Stopala se spustijo in postanejo »ploska«. Medenične kosti se nepravilno postavijo, tako da ima deklica, ki je prebolela hud rahitis, kot žena pri porodu prave muke, ker oblika vhoda in izhoda medenične ni pravilna.

Otrok tudi dolgo ne shodi, ne samo, ker kosti niso dovolj močne, temveč tudi, ker je mišičje postalo ohlapno in nima prave togosti in čilosti. Večinoma takoga otroka z mehkiimi kostmi napadejo tudi druge bolezni, zlasti, kakor smo že omenili, hujša bledica, krči, pa tudi dolgo trajni kašelj, nadalje vnetje ušes, oči, razne prebavne motnje itd., tako da je močno rahitičen otrok tudi zaradi teh drugovrstnih bolezni velik revež in včasih zelo resen bolnik.

Koliko nevspečnosti, nemira in vseh mogočih zoprnosti nam povzročajo noge, ki se preveč znoje. Svetujemo vsem, ki se ubijate s to nadlogo, da pokusite naslednje:

Kopljite noge vsako jutro in vsak večer v zavrelci senenih krobov. S tem si pomagata tudi, kdor ima zatečene noge. Pijte tudi vsak dan 2 čaši hvoščevga čaja, ki mu primešajte rožmarina, habata, pešina in brinjavih jagod. Treba je namreč

Preprečevanje rahitisa je enostavno
Kdor se je poglubil v gornje vrstice, je tudi domel, koliko dobrega storimo, če skušamo rahitis zatreti že v kalli. In kako to storimo?

Predvsem bi moral biti vsak otrok hranjen vsaj v prvih mesecih življenja pri prsih, če pa to ni mogoče, pa po strokovnih navseh, ki jih vsaka mati dobi v naših posvetovalnicah za matere. Zgodaj, že v 2. mesecu bi moral biti dohranjen s sadnimi sokovi, zlasti s citronovim, pomarančnim in paradiznikovim sokom; v 5. mesecu bi moral dobivati že zelenjavo, jajčni rumenjaki, juho iz kosti, zmelto, meso ter sadje. Mnogo bi moral bivati na sončnem in svetlem

kraju, spomladi bi se moral že zgodaj kot nagec previdno sončiti, pozimi pa, če to ne gre, še z umetnim višinskim soncem doma ali v zdravstvenem domu. Čim bolj hladno, temno in vlažno je stanovanje in letni čas, tem bolj bi se morali držati navedenih načel. Od 2. meseca starosti pozimi in od 3. meseca poleti bi moral vsak dojenček, zlasti pa umetno hranjen otrok, dobiti obvezno zdravlilo proti rahitisu, to je oljno raztopino vitamina D po kapljicah. Koliko zdravila in kakšnega, to določi zdravnik ali izkušena sestra v posvetovalnici. Po 6. mesecu starosti dobi otrok lahko tudi že ribje olje po žlički.

Če pa se je bolezen že pojavila v vidnejši obliki, se ravnamo v glavnem po istih smernicah, kakor smo jih navedli, le da jih izvajamo še resneje in strožje. Pri hujših iznakaženostih okostja pa, ki so nastale

bodisi zaradi zanemarjanja preprečevalnih prizadevanj, bodisi zaradi opustitve uspešnega zdravljenja, pa so potrebni večji ali manjši, bolj ali manj mučni operativni in ortopedski posegi.

Če pa kje, potem velja zlasti:

POTENJE NOG

Koliko nevspečnosti, nemira in vseh mogočih zoprnosti nam povzročajo noge, ki se preveč znoje. Svetujemo vsem, ki se ubijate s to nadlogo, da pokusite naslednje:

Kopljite noge vsako jutro in vsak večer v zavrelci senenih krobov. S tem si pomagata tudi, kdor ima zatečene noge. Pijte tudi vsak dan 2 čaši hvoščevga čaja, ki mu primešajte rožmarina, habata, pešina in brinjavih jagod. Treba je namreč

že prvi dan dopusta lahko sonce v polni meri uživati, če uporabljate

Original Tschamiba-Fii

izčistijo telo tudi znotraj, ker znojem odhajajo iz njega strupa, ki so se bili nabrali v njem.

Prhljaj je zelo trdovraten. Brali in poskusili smo morda že veliko načinov za odpravo tega zla, zažaj ne bi še tega? Hmelj ali torico namočimo v spiritu in si ga vtiramo na kožo.

Ali pa namočimo v kisu žive koprive, poparimo plavice ali zrežemo čebulo in jo namočimo v žganju.

Ali: vsako jutro in vsak večer si umivamo glavo z mrzlo vodo in si jo potem dobro zavijemo. Čez eno uro lase skratčimo.

PEGE

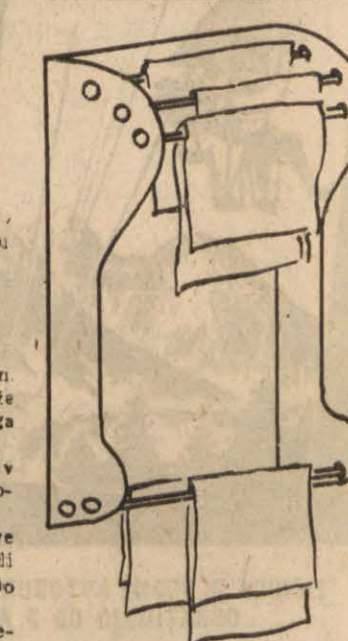
kot posledica gnojnih tvorov in mozoljev izginejo, če jih trikrat dnevno namažemo s encijanovo tinkturo.

Kot posledica gnojnih tvorov in mozoljev izginejo, če jih trikrat dnevno namažemo s encijanovo tinkturo.

gleda rahitisa sodobno zdravstveno načelo: da je bolje in lažje ter za otroke manj mučno, bolezen preprečevati, kakor na zdraviti

KONEC

OBESALNIK ZA BRISACE
Takle obesalnik za brisače bo zadostoval tudi za večjo družino. Najmanjši bodo seveda uporabljali spodnje palice. Izdelal ga bo pa očka sam ali pa v »kooprodukciji« z mizami.

Brez besed

— Presenetilo vas bo, kakšno se-
saino moč ima ta sesalec za prah!

Brez besed

— Seveda si še vedno ti, le jaz
sem se malce zredil!

— Ali si ti, dragi?

Izdala in tiska časopisno podjetje "Slo-
venski poročevalci" v Ljubljani, direktor
Rudi Jančič. Glavni in odgovorni
urednik Dušan Benko. Uredništvo: Ljubljana,
Tomšičeva ulica št. 3 (prilije).
Poštni predal: 150 — Telefoni 23-222 do
23-528. Interni št. 33. — Narodniški od-
delek: Ljubljana, Titova cesta 3, telefon
21-432. — Narodna: celoletna 950 dinar-
jev, polletna 480 dinarjev, četrtletna 240
dinarjev, mesečna 80 dinarjev. — Oglasi
oddelek: Ljubljana, Titova cesta 7, tele-
fon 21-898. Stevilka biro računa 60-KB-5-
2-387. Rokopisov ne vračamo!

TO JE NAŠ NOVI

Albus

domači detergent

PRAŠEK ZA PRANJE
PERE BREZ MILA

ALBUS
FABRIKA SAPUNA I UMISNIH PROIZVODA
NOVI SAD

Poskusno vrečko
dobite brezplačno
v vašem trgovcu!

Kaj?

Kdo?

Kje?

1. Med veliko, tri dni trajajo-
čo bitko (od 9. do 11. januar-
ja 1942. leta) partizanov z
Nemci je partizanski mitra-
ljevec s skale, ki jo danes
imenujejo »Bičkova skala«,
kosil napadajočega sovraž-
nika. Ta bitka je bila:

- a) na Stajerskem (Pohorje)
- b) na Primorskem (Cepovan)
- c) na Gorenjskem (Dražgoše)
- d) na Dolenjskem (Zužemberk)

2. Ena izmed najbolj zname-
nitih partizanskih akcij je
bil požig velikega bencin-
skega skladišča, ki so ga
imeli Nemci skritega v neki
naši kraški jami. Kljub
nemskim stražam so se par-
tizani priključili v jamo in
bencin zažgali. To skladišče
je bilo:

- a) v Zupanovi jami
- b) v Skočjanskih jamah
- c) v Postojnski jami
- d) v Mahograjski jami

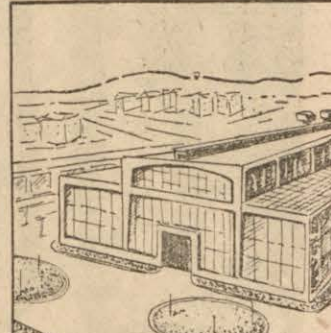
3. Visoko odlikovanje na sliki,
ki so ga dobivali tisti borci
in voditelji naše armade, ki
so v boju proti narodnim
sovražnikom pokazali izred-
no junaštvo brez primere in
ki je bilo do danes z njim
odlikovanih 1307 borcev in
voditeljev NOB, je:

- a) spomenica 1941
- b) red narodnega heroja
- c) red narodne osvoboditve
- d) red narodne zvezde

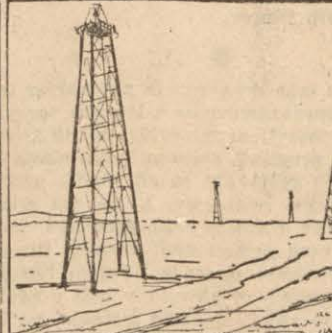
4. Med minulo vojno najbolj
bombardirano slovensko me-
sto, kjer so po vojni name-
sto stare železniške postaje,
ki je bila skoraj povsem
uničena, zgradili lepo novo
železniško postajno poslopje,
ki je narisan na sliki, je:

- a) Novo mesto
- b) Celje
- c) Maribor
- d) Ljubljana

5. Po vojni smo se z vsemi si-
lami lotili obnove. Veliko
naporov smo vložili tudi v
izgradnjo nove lastne težke
industrije, ki je temeljni
kamen gospodarske rasti
dežele. Blizu Ljubljane je
zrasla velika tovarna — po-
nos naše industrije — ki je
narisana na sliki, in sicer:

- a) Tovarna elektromateriala
»Elmas«
- b) Kemična tovarna Moste
- c) Titovi zavodi »Litostroj«
- d) Tovarna koles »Rog«

6. Naših naravnih bogastev
pred vojno nismo dovolj iz-
koristili, ker to ni bilo v
koristi tujega kapitala, ki je v
stari Jugoslaviji držal ključ-
ne položaje. Po vojni pa smo
začeli sistematično izkori-
ščati bogata ležišča naših
naravnih surovin. Tako smo
začeli pri Lendavi:

- a) kopati premog
- b) črpati nafto
- c) izkoriščati ležišča boksita
- d) kopati železno rudo

7. Mejniki v socialističnem raz-
voju nove Jugoslavije je bil
dan, ko je Ljudska skupšči-
na FLRJ sprejela zakon o
delavskem upravljanju go-
spodarskih podjetij. S tem
zakonom so delovni kolekti-
vi postali nosilci socialistič-
nega demokratičnega uprav-
ljanja. Ta zakon je bil sprejet:

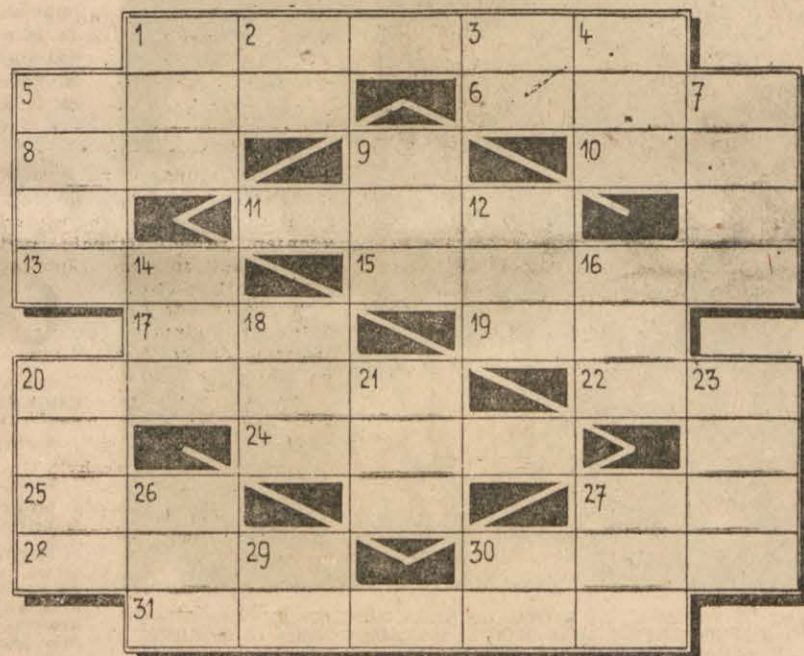
- a) 5. decembra 1946
- b) 26. junija 1950
- c) 6. maja 1946
- d) 30. januarja 1946

8. Naša razvijajoča se indu-
strija je že prva leta po vo-
jni potrebovala vedno več
električne energije, zato smo
začeli naglo graditi nove
električne centrale. Pri eni
od novih hidrocentral blizu
Ljubljane je nastalo veliko
akumulacijsko jezero, ki
postaja privlačna turistična
točka. Ta hidrocentrala je:

- a) HE Medvode
- b) HE Moste pri Zirovnici
- c) HE Sava-Kranj
- d) HE Sava-Brod

ZLOGOVNA KRIŽANKA

Vodoravno: 1. tisti, ki načrtno širi-
jo nauke ali načela, da bi si jih ljud-
je popolnoma in za stalno osvojili; 5.
puščavska žival; 6. pokveka, spače-
nost; 8. sporočilo, objava, razglas; 10.
tiskarska črka; 11. sestavni del glasbi-
la v jazz-orkestru; 13. cunj, krpa; 15.

**REŠITEV KRIŽANKA
IZ PREJŠNJE STEVILKE**

Vodoravno: 1. Dajaki, 6. Karibi, 11.
enako, 12. tla, 14. okov, 15. strl, 16.
trans, 18. sla, 19. Pad, 20. prostak, 22.
an, 23. or, 24. slast, 25. rok, a, 27. ter-
miti, 29. kapar, 31. sorta, 32. Begunje,
k, 35. pav, 36. šaman, 37. at, 38. Ra,
40. depozit, 42. iva, 43. oho, 45. židek,
46. Krim, 47. Taj, 49. ton, 50. Alani,
51. Atenci, 52. klokan.

**REŠITEV DVOJNE PIRAMIDE
IZ PREJŠNJE STEVILKE**

1. t, 2. ta, 3. eta, 4. reta, 5. Kreta,
6. kletar, 7. raki, 8. kler, 9. rek, 10.
re, 11. r.

komu kaj v zlo šteti; 17. koledarska
enota; 19. vulkanski izmeček; 20. pre-
livati tekočino iz posode v posodo; 22.
okence, majhna odprtina v steni; 24.
goljufati koga; 25. okrajšano moško
ime; 27. tekstilna surovina; 28. pri-
imek slavnega italijanskega pevcia; 30.
darilo za god ali rojstni dan; 31. na-
siljujem, silo delam komu.

Navpično: 1. poln vozil (kakšen
kraj); 2. ljudski zdravnik, mazač; 3.
fizikalna enota za silo (v CGS siste-
mu); 4. brskati po čem, vohljati na-
okrog; 5. vrsta sekire, tudi stroj, ki
ga rabijo gradbeni delavci; 7. nenado-
ma kaj zagledati; 9. nastanek, rojstvo;
12. tenka ploščica, del transformator-
skega jedra; 14. slikarska ploščica za
barve; 16. tekmeči, spodrivaci; 18. gra-
pa, tesna skalnata dolina; 20. ptica, ki
jo lovci zelo lovijo; 21. glavno mesto
sosedne države; 23. priprava za navl-
janje; 26. del ptičjega telesa (množ.);
27. zaničujem; 29. pritok Save med
Ljubljano in Skofjo Loko; 30. spona,
okovi.

REŠEVALCEM KAJ-KDO-KJE

Za četrto kolo naših nagradnih slikovnih ugank
»KAJ-KDO-KJE« smo reševalcem pripravili še eno pri-
jetno presenečenje: žreb bo tokrat razdelil še večje
nagrade, in sicer v skupnem znesku za 30.000 dinarjev.
Reševalec, ki mu bo žreb določil prvo nagrado, bo pre-
jel 10.000 dinarjev, druga nagrada bo 6000 dinarjev,
tretja 4000 dinarjev, pet nagrad pa bo po 2000 dinarjev.

Kot doslej, naj nam reševalci tudi sedaj ne pošl-
ljajo rešitev po vsaki seriji, marveč šele, ko bo zaklju-
čeno celo kolo. Takrat nam jih bodo poslali hkrati
z vsemi nagradnimi kuponi celega kola, napisane na
reševalni tabelli.

Ultragin
mleko za
sončenje

zaščiti vašo kožo pred
opeklinami. Lepo se vpi-
ja in je zelo izdatno. —
Imajo ga drogerije in pa-
fumerije.

Če imaš »FLEX« doma,
odpadejo vse skrbi, ka-
ko boš očistila obleko. S
preparatom »FLEX« lah-
ko čisti madeže vsak
otrok. »FLEX« ni vnet-
ljiv, ne pušča robov okrog
madežev ter čisti idealno
vse madeže masti, olja,
smole, znoja itd. Dobi se
vseh drogerijah.

Vsaka drogerija, spece-
rija, zadruga, vsaka trgo-
vina, ki prodaja milo za
gospodinjstvo, prodaja tu-
di »FLEX«. Za čiščenje
madežev samo »FLEX«.

Bel Barva za Belo Perilo

LE KJE, KAKO IN KDAJ,
PERILO NAJ BO BELO,
PRI TEM PA JEZE NIČ,
NASPROTNO-LAHKO DELO.

ODGOVOR JE LAHAK,
GA VSAKA VE ŽENICA,
KI V TRGOVINI KUPI
BELO ZNAMKE MICA

Bučno
olje special
v steklenicah

je okusno in zdravo!
ima prijeten vonj in mnogo
vitaminov!
Gospodinj! Zahtevajte to olje
po znižanih cenah
v vaši trgovini in pazite pri tem
na naš zaščitni znak!

Tovarna olja - Slov. Bistrica

GORENJSKI SEJEM

v Kranju 1.-11. avg. 58.

OBIŠČITE

**VIII. GORENJSKI
TURISTIČNO-
POTROŠNIŠKI SEJEM
V KRANJU**

od 1. do 11. avgusta 1958

Na sejmu bo razstavljeno vse za tu-
rizem!
Nad 200 razstavljalcev!
Turistična razstava — Razstava obrti
na Gorenjskem — Lovska in ribiška
razstava — Moderna samopostrežna
trgovina — Industrija v luči turizma
— Preizkušnje — stroji v pogonu

NAGRADNO ZREBANJE
25% popust na železnice!

Od 1. do 11. avgusta vsi v Kranj! Ne bo vam žal!

Festivalske skice

Prihod: torek, ura kaže 14.15. Postaja je okrašena z zastavicami vseh mavričnih barv, ki so že obledele. Ljudje so radovedni in prijazni; vedo za privatne sobe in sploh vse, samo tega ne, kje je festivalski urad. Ko v potu svojega obraza zveš, kam bi se javili, je v hotelu čast počitka in pisarna že zdavnaj zaprta. Pojasnila je voljan dati edino le z zlatom obiti lift-boy. Vsi drugi so užasno zaposleni. Dečko ve na primer, da rezervira sobe drug Pavlič, da pa ga zdaj ni, a bo vsak čas nazaj. Disciplinirano sede v naslonjač in čakaš. Velikanski pepelnik na mizi razodeva, da se v tej avli krešejo globoke misli. Čakaš in šteješ, kolikokrat je šla po stopnicah Mira Nikolić v rumeni

in namesto prtičkov listi madžarskega dnevnika. Sobarici ponudim vojaka in poprosim za čist kozarec. Za drugo odejo si ne upam. slutim, da vsega zmanjkuje; hotel je tako natrpan, da morajo uslužbelci spati v campingu na dvorišču.

Toda razgled je nepisane. Daleč doli pod oknom se kakor ogromen pehar stiska med hiše sivozelenkasta arena z zastavami in pisanimi plakati. Kamnita galerija se polni: ljudje sedijo tam že od štirihi, petih popoldne. Predstave se začne šele ob pol devetih. Turisti slikajo oboke od vseh strani, sede, kleče, leže, in tuje se najbolj zanimajo za podzemne rove, koder so njega dni spuščali k zverem — o, mon Dieu — žive gladijatorje.

traj lično izpopolnjene. Oni dan so se na cestah pojavili še črni znaki H 8... (ali Smrt, drvi po asfaltu). Ta opomin je prve puljske vespe toliko zmedel, da so se odleje pripetile že tri nesreče. Ravno nasproti glavnega vхода žalostno zre v areno postarna Miss Stone iz Skoplja — ni čuda, zadnji hip so jo zaprli v bunker.

K reklamami sodijo tudi sprejemi. Če »Bosna-film« povabi novinarje na »koktajl«, se ljudstva tare v dvorani, če pa »Viba« zapiše »konferencija za štampus«, ni skoraj nikogar. »Bosna« ima tudi sicer genialne ideje: tortice s sladkim okrasom svojega imena, za katere pravi zmeraj zlobni Petan, da so boljše od njihovih filmov.

Čas je tako dragocen in novinarjev toliko, da se sporazumevamo z lastnim časopisom. Tu so objavljeni intervjuji, ki jih bomo še s pridom prepisali, sezname pomembnih in nepomembnih gostov, ki so ali »bodo« prišli, brzojavke tujih režiserjev, ki so vsi silno zaposleni in ne utegnejo priti, programi, zadnje dni za vsak primer tudi vsebine filmov in seveda obvezno popravki. Potem imamo deset slabih novih strojev in v avli predale za gradivo in slike, ki čisto izginejo, pa še svojo številko, ki se vsak dan menja. V areni sta za nas pripravljene dve veliki loži s pultom za elitno vrsto. Na pulthi so napisana imena listov. Ker »TT« ni med njimi in sem užaljena, vztrajam vseskozi na stolu »Film-ske kulture« (slučajno). Tako je moral Stevo iz Kulture na stol »Blanco e nero«, Del Fra pa na »NIN« — kdo je padel na tla, mi še ni znano.

Če je srečen dan, trajajo večerne predstave samo do polnoči. Debate (in ples) do zore, spanje do desetih popoldne in kopanje do večerje. V ta program je ob petih popoldne nemilo posegla »Makedonija« z Marilyn Monroe in porobinimi, čemur se možki svet kljub utrujenosti za nobeno ceno ne mara odreči. Vsako popoldne je še prost vstop h

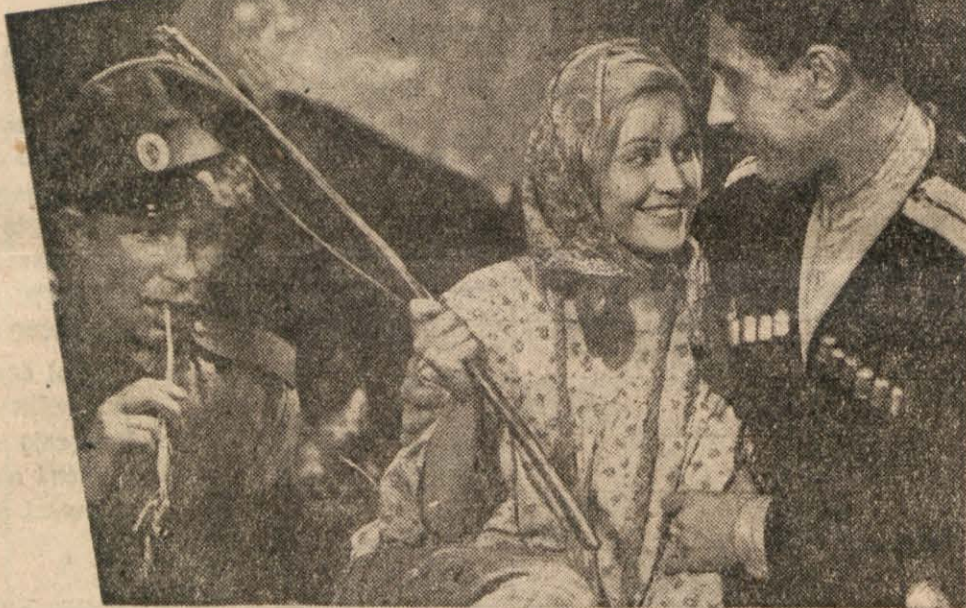

KOT DA PRIHAJAJO LEPOTE PULJSKEGA MESTA V DNEH FESTIVALA SE BOLJ DO IZRAZA...

dar jih pride na oder 16, kot pri »H 8...«, so celofani tanjši. Največ so ploskali Kali, v zahvalo je trikrat zalajala.

kot obsedena, se je ulila ploha in novinarji — srečneži! — smo jadrno zlezli pod pulte. Zato nismo videli nesrečnega Steva, ko se je moral na kriv ni dužan še osebno predstaviti na mučilnem odru (tako trdijo).

Publika tudi sicer skoraj vsak večer žvižga. Ploska znatno manj. Avtorji so zatorej pred predstavo čudno odsotni in bledi. Tisti, ki se na to razumejo, pravijo, da je to zlata publika, kar je res. Naj ne pozabim povedati, da je nekaj solz prikladal mali Bore v »Veliki sinji cestic«. Smeha letos pogrešamo. Kala vncema diskusije. Nedeljene priznanja pa je deležen »H 8...« Olga Ratej

KOPRODUKCIJSKI FILM, KI JE FESTIVAL LE VIDEL, »ALEKSA DUNDIC« JE DOKONČAN KOT JE ZNANO, JE PLOD KOPRODUKCIJE MED »KINOM MAKSYM GORKI« IZ MOSKVE IN »AVALA-FILMOM« IZ BEOGRADA

kratim filmom — razen otrok jih gledajo tudi avtorji.

Kopalnica so bogu za hrbtom in tja vozi tu pa tam avtobus. Vrste za avtobus so dolge 300 metrov. Na plaži lahko ves dan fotografiraš filmske zvezde. Dve ali tri. Dajejo tudi avtograme, če ravno želiš. Spričo gneče v avtobusih jih pogosto slišiš spraševati: »Čuješ ti, imaš li voz?« — ampak novinarji nimajo deviz, redki avtomobilisti pa imajo s seboj žene. Zvezde nosijo tudi lepe toalete, najdaljšo Helena Kordaš. V njih se pokažejo publiki po koncu filma, za kar jih festival-ska uprava nagradi z rožami in celofanu. Ka-

Od igralcev ne gre prezreti Berta Sotlarja, ki so mu vendarle sneli mavec z no, e, o čemer je poročal ves jugoslovanski tisk. Se manj pa Bojana Adamiča, ki se s svojim novim Alfa Romeom ves čas suče okoli mehanične delavnice in je dal novinarjem važno izjavo, da zna šofirati tudi z eno roko.

Za konec še to, da se je letos zgodilo nekaj nezastisljane: prvič v zgodovini festivala dež. To je bilo med filmom »Vrnil se bom«. Ko so Steva Žigona nepreklicno obsodili na robijo in je galerija pol ure žvižgala

PRIZOR IZ BOSENSKEGA FILMA »CRNI BISERI«, KI JE SLABSI, KOT SMO PRICAKOVALI

vreči. Ura kaže 18. Druga Pavliča ni. Kaže 17. Druga ni. 18. Ga ni. 19. Ni... Pepelnik je zvrhan ogorkov. Ne zaradi misli.

KONČNO je tu, drug Pavlič. Prišel je na sprejem. Pozdrav z moje strani ravno ni prijazen. Molče se nameniva k receptorju. Njegov prst se ustavi na seznamu: soba 505 v petem nadstropju. Zdaj zvem, da ima drug Pavlič doma telefon in mu vseeno ponudim roko. Ura kaže 19.45.

To se lahko pripeti samo nekaterim.

Soba 505! Cena 580 (če direktor ne bo popustil). Šest koledarjev Državnog osiguravajočega zavoda po stenah, pozabljena fotografija melanholičnega vojaka nad zglavjem

Kljubujoč grozi v temi, oponašajo levje rjenje in otipavajo hladne skale: meine Dame, dva tisoč let gleda na vas!

Reklama, kot ste že kdaj brali, je bistveni del festivala. Lani, pravijo, je bila visoko na drogovi, letos je pri tleh. Kakor je videti, ima največji fond in največ filmov »Bosna«. Vso pot do trga ti druga za drugo grozijo table: »J'ai viendral, I'll come back... tja do vitke platnene rakete v duhu časa, ki nas bohrri: »Vratitcu se«. »Jadrane si je tokrat omislil kocke, ki se lahko vrtijo. Silvana Pampanini in Rosi Drago na kockah imata že črne brke in brado. Najbolj skromni so Ufusuvi kartoni na zidovih. Čeprav vsako noč izginejo (za plažo), so njihove vrste zju-

Nov val biografskih filmov

V borbi proti prazninam v dvoranah so se producenti lotili tudi precej uspešnega sredstva s snemanjem in ponovnim snemanjem biografskih filmov. Tako se po eni strani izognejo nedomiselnim scenarijem — saj so biografije velikih ljudi večinoma bogate dogodkov in ugajajo romantičnim nagnjenjem široke publike, v kolikor pa tega manjka, si pa pomagajo s popravki. Tako bomo lahko že letos videli ponovno verzijo biografije o Schubertu, ki ga snemajo

Avstrijci. Karolino, neer kneza Esterhazyja, pri katerem je bil Schubert domaći glasbeni učitelj, igra Marina Vlady, ki se je zelo uveljavila, posebno s svojo vlogo v filmu »Pred potopom«. Schuberta igra tudi francoski igralec Claude Laydu, medtem ko v ostalih vlogah nastopajo avstrijski in nemški igralci. Režiser je Claudio Pellegrini, ki se je uveljavil s dokumentarnimi in kulturnimi filmi.

Medtem poročajo tudi iz Amerike o snemanju življenjskega filma o cirkuški akrobatini Lillian Litzel, ki je v prvih dvajsetih letih tega stoletja predstavljala svetovno senzacijo. Film bodo snemali po literarni predlogi, romanu Johna Taylora »Centralni ring«. Zaključek filma bo tvorila njena smrt, ko je umrla na neki predstavi v Kjopenhavnu leta 1939. Večina jo še do danes smatra za največjo aristo vseh časov.

TUDI »GOLI IN MRTVI« NA FILMSKEM TRAKU

Bestseller ameriškega pisatelja Normana Mailera »Goli in mrtvi«, ki je samo v Združenih državah dosegel naklado deset milijonov izvodov, poig tega pa je bil preveden v trinajst jezikov, bodo v Hollywoodu posneli še do konca leta. Snema ga družba R. K. O., katere predstavnik je izjavil, da bodo tudi v filmu ohranili osnovno karakteristiko tega romana: »resko o drugi svetovni vojni«.

NOVA VERZIJA »KOČE STRICA TOMA«

To slavno delo, ki je odigralo določeno pozitivno vlogo v borbi proti suženstvu črncev v ZDA, bodo — da bi bila slika čim vernejša — v glavnem posneli v prvi svobodni in samostojni črnski državi na svetu, v Liberiji. Značilna je izjava zastopnika producenta: »Film bomo snemali brez aluzij na katerikoli sedanji dogodek«.

RISE in PIŠE
MIKI MUSTER

